

**ArcheoPro Archeologisch rapport
Nr. 23055**

**Rott 31, Vijlen
Gemeente Vaals
Inventariserend Veldonderzoek (IVO-0);
Bureauonderzoek en
verkennend booronderzoek**

Concept versie 27-06-2023

Rob Paulussen

Juni 2023

ArcheoPro

ArcheoPro Archeologisch rapport Nr. 23055

Rott 31, Vijlen Gemeente Vaals Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O); Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek

Colofon	
Opdrachtgever	Aelmans, Kerkstraat 4, 6367 JE Voerendaal
Projectcode	23-115
Bestandsnaam	ArcheoPro Rapport Rott 31, Vijlen 2023 06 27
Versie	27-06-2023
Status	Concept
Archis melding (zaaknummer)	543678100
Bevoegd gezag	Gemeente Vaals
Opslagplaats documentatie	Provincie Limburg, gemeente Vaals, Archis, E-depot
ISSN	1569-7363
Auteur(s)	Rob Paulussen (actorregistratie 98005942)
Projectleider	Rob Paulussen (actorregistratie 98005942)
Projectmedewerkers	Joep Orbons (actorregistratie 55660015)
Onderaannemers	Niet van toepassing
Autorisatie	Drs R.P. A. Paulussen, senior-archeoloog
	
Uitgegeven door ArcheoPro © Copyright 2020 ArcheoPro, Eijsden	
ArcheoPro Sint Jozefstraat 45 NL 6245 LL Eijsden Nederland Tel : 0(0 31) 43 3672586 www.archeopro.nl Kamer van Koophandel Limburg: 14117581 e-mail: info@archeopro.nl	

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding	5
1.1 Algemeen	5
1.2 Locatiegegevens (LS02)	5
1.3 Aard van de ingreep (LS01)	9
1.4 Onderzoek en vraagstelling (LS01)	9
1.5 Beleid en randvoorwaarden	10
2 Bureauonderzoek	11
2.1 Methode en bronnen	11
2.2 Geo(morfo)logie en bodem (LS04)	12
2.4 Archeologie (LS01/LS04)	19
2.5 Informatie amateurarcheologen (LS01/LS04)	23
2.6 Historie (LS03)	23
2.7 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel (LS05)	28
2.8 Onderzoeksstrategie (LS05)	31
3 Veldonderzoek	32
3.1 Verrichte werkzaamheden (VS03)	32
3.2 Resultaten en interpretatie booronderzoek (VS03)	32
4 Conclusies en aanbevelingen (VS07)	35
4.1 Conclusies	35
4.2 Selectie-advies	35
Bijlage 1: Verklarende woordenlijst	36
Bijlage 2: Archeologische tijdschaal	36
Bijlage 3: Literatuur en bronnen	37
Bijlage 4: Overzicht vondstlocaties	39
Bijlage 5: Overzicht archeologische monumenten	39
Bijlage 6: Overzicht archeologische onderzoeksmeldingen	40
Bijlage 7: Boorbeschrijving	42

Samenvatting

Op 16 juni 2023 is door ArcheoPro een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd op een terrein gelegen Rott 31 te Vijlen (gemeente Vaals). Aanleiding is de bouw van een schuur als onderdeel van het vakantiecomplex Hoeve Villare.

Het archeologisch onderzoek betrof een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) verkennende fase middels grondboringen met voorafgaande bureaustudie. De centrale vraagstelling van het bureauonderzoek luidt: welke gespecificeerde archeologische verwachting en/of waarde kenmerkt het plangebied? De centrale vraagstelling van het inventariserend veldonderzoek luidt: Kan op basis van de resultaten van het IVO-O verkennende fase de gespecificeerde archeologische verwachting en/of waarde worden bijgesteld?

Uit de resultaten van het bureauonderzoek blijkt dat voor het plangebied als gevolg van de terreinnivellering een (zeer) lage archeologische verwachting geldt voor nederzettingsresten en/of begravingen vanaf het paleolithicum tot en met de nieuwe tijd alsook voor *off site* fenomenen.

Ten behoeve van het verkennend booronderzoek konden binnen het plangebied twee grondboringen worden verricht. Hieruit blijkt dat er binnen het plangebied sprake is van een dunne, geroerde/opgebrachte lössleemlaag (Ap-horizont) op een tertiaire verweringslaag. Plaatselijk is in deze tertiaire eenheid een (restant van een) B-horizont aanwezig. De verwachte oorspronkelijke lössbodem ontbreekt volledig.

Op basis van bovenstaande bevindingen dient de (zeer) lage archeologische verwachting te worden gehandhaafd en wordt geadviseerd geen archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren.

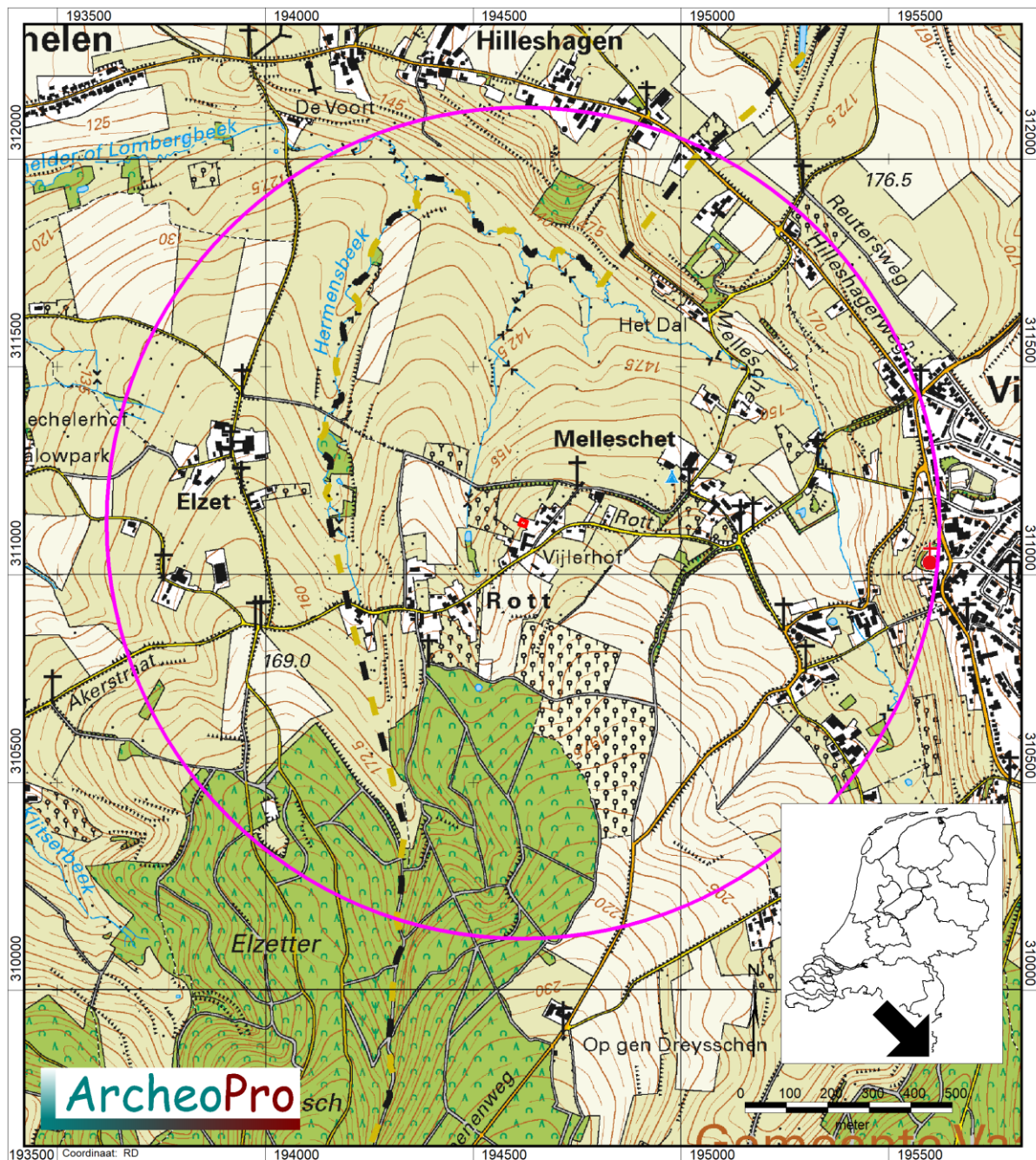
1. Inleiding

1.1 Algemeen

Opdrachtgever	Aelmans, Kerkstraat 4, 6367 JE Voerendaal
Contactpersoon opdrachtgever	Andrea Senden
Datum uitvoering bureaustudie	Juni 2023
Datum uitvoering veldwerk	16 juni 2023
Archis onderzoeksmelding	543678100
Onderzoekskader	Bestemmingsplanwijzing/aanvraag omgevingsvergunning
Bevoegd gezag	Gemeente Vaals
Deskundige namens de bevoegde overheid	Mevr. A.M.I. van Waveren
Bewaarplaats vondsten	nvt
Bewaarplaats documentatie	Provincie Limburg, gemeente Vaals, Archis, E- depot

1.2 Locatiegegevens (LS02)

Provincie	Limburg
Gemeente	Vaals
Plaats	Vijlen
Adres	Rott 31, Vijlen
Globale ligging	Het plangebied ligt op circa 1000 m ten westen van de bebouwde kom van Vijlen ter plaatse van het gehucht Rott.
Kadastrale ligging	VAA00 - F - 180
Hoekcoördinaten plangebied	194611 / 311115 194611 / 311133 194630 / 311133 194630 / 311115
Oppervlakte plangebied	200 m ²
Eigendom	particulier
Grondgebruik	Tuin, opslag
Hoogteligging	168,9-167,5 m +NAP
Bepaling locaties	meetlinten

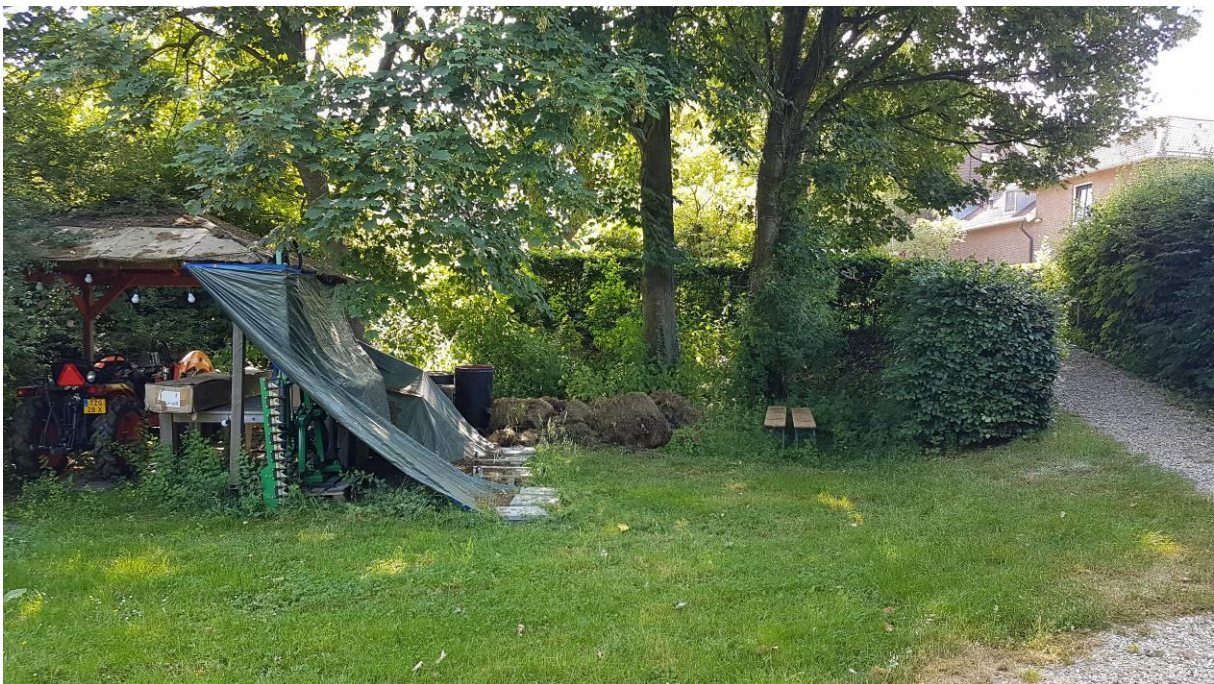

Figuur 1: De ligging van het plangebied (rood omlijnd) met daaromheen de cirkel die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft ¹

¹ Bron: Kadaster Topografische Dienst, Emmen 2008.

Figuur 2: Luchtfoto² uit 2019 met daarop rood omlijnd het plangebied.

Figuur 3: Westelijk deel van het plangebied, zicht in oostelijke richting.³

² Bron: <http://www.pdok.nl>

³ Foto: R. Paulussen 16 juni 2023

Figuur 4: Oostelijk deel van het plangebied, zicht in zuidelijke richting.⁴

Figuur 5: Oostelijk deel van het plangebied, zicht in westelijke richting.⁵

⁴ Foto: R. Paulussen 16 juni 2023

⁵ Foto: R. Paulussen 16 juni 2023

1.3 Aard van de ingreep (LS01)

Aard ingreep	Het planvoornemen betreft de bouw van een schuur
Wijze fundering	Onbekend
Onderkeldering	Nee
Diepte bodemverstoring	Variabel. Peil nog onbekend
Verwachte wijziging GW-stand	Nee
Toekomstige ligging boven- en ondergrondse infrastructuur	Onbekend
Toekomstige ligging verharding	Onbekend

Figuur 6: De plankaart voor het plangebied. Het plangebied is rood omlijnd.⁶

1.4 Onderzoek en vraagstelling (LS01)

In juni 2023 is door ArcheoPro een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd voor een terrein op de locatie Rott 31 te Vijlen, gemeente Vaals.

Het archeologisch vooronderzoek betrof een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) middels verkennende boringen en een bureaustudie. Bureauonderzoek heeft tot doel om alle beschikbare informatie te bundelen. Vervolgens kan deze gebruikt worden om te komen tot een gespecificeerde archeologische (verwachtings)waarde. De centrale vraagstelling van het bureauonderzoek luidt: welke archeologische verwachting en/of waarde kenmerkt het plangebied?

⁶ Bron: Aelmans ROM

Inventariserend Veldonderzoek heeft vervolgens tot doel om het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel te toetsen door middel van veldwaarnemingen. Aan de hand van de resultaten hiervan kan worden vastgesteld of binnen het plangebied daadwerkelijk archeologische waarden aanwezig (kunnen) zijn. Op welke diepte deze (kunnen) voorkomen en of deze vervolgonderzoek en/of planaanpassing vereisen. De centrale vraagstelling van het inventariserend veldonderzoek verkennende fase luidt: Kan op basis van de resultaten van het IVO-O verkennende fase door middel van grondboringen de gespecificeerde archeologische verwachting en/of waarde worden bijgesteld? Indien beantwoord met ja, dient deze bijstelling te worden toegelicht.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische (verwachtings)waarde van een plangebied te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1). Het onderzoek is uitgevoerd door drs. R.P.A. Paulussen (senior KNA archeoloog / senior KNA prospector) en drs. ing. P.J. Orbons (GIS-ondersteuning) conform de hiervoor vastgelegde normen en richtlijnen (KNA 4.1 en SIKB BRL 4000). ArcheoPro is in het bezit van het daarvoor vereiste SIKB BRL 4000 certificaat 4002 en 4003 (IVO o).

1.5 Beleid en randvoorwaarden

Het plangebied ligt in een gebied waarvoor een gemeentelijk archeologisch beleid is vastgesteld welke is opgenomen in het vigerende bestemmingsplan.⁷ De daarin opgenomen bepalingen en regels kennen aan het plangebied een gebiedsbepaling waarde archeologie 2 toe. Aan deze aanduiding zijn de vrijstellingsgrenzen gekoppeld van 100 m² (oppervlakte) en 0,5 m (diepte -mv).

Om in deze zone een planvoornemen tot uitvoering te brengen, dient de initiatiefnemer een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld. In het kader van dit proces heeft het in dit rapport beschreven onderzoek plaatsgevonden.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1). Gemeenten kunnen hierop aanvullende uitvoeringskaders vaststellen. De gemeente Vaals heeft geen aanvullende randvoorwaarden of eisen vastgesteld. Dit onderzoek is dus gebaseerd op de algemene criteria die in de KNA staan geformuleerd.

⁷ Bestemmingsplan gemeente Vaals Buitengebied 2013 onherroepelijk (NL.IMRO.0981.BP Buitengebied 2013-VG02, vastgesteld 2015-06-29).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode en bronnen

Het bureauonderzoek wordt uitgevoerd conform de KNA 4.1, protocol 4002. Tijdens het bureauonderzoek wordt door de bestudering van de beschikbare bronnen, kennis vergaard omtrent de bodem en geologie van het onderzoeksgebied en de in en rondom het plangebied aanwezige bekende en te verwachten archeologische waarden. Op basis hiervan wordt op het schaalniveau van het plangebied een locatie specifiek verwachtingsmodel geformuleerd. Dit model kan gedetailleerder zijn dan de verwachtingsmodellen (trefkansen) zoals deze op de gemeentelijke verwachtingskaarten worden gepresenteerd. Eventueel worden ook lokale deskundigen geraadpleegd. Aan de hand van de resultaten van het bureauonderzoek kan de beste aanpak voor het veldonderzoek worden bepaald. Het veldonderzoek heeft tot doel het verwachtingsmodel te toetsen c.q. nader te detailleren.

Het bureauonderzoek kent de volgende onderdelen:

- Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
- Aanmelden onderzoek bij Archis;
- Beschrijven huidig gebruik;
- Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
- Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
- Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
- Opstellen gespecificeerde verwachting;
- Opstellen rapport bureauonderzoek.

Hierbij zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)
- Archeologische MonumentenKaart (AMK)
- ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS)
- Atlas van topografische kaarten Nederland 1955-1965, 1:50.000
- Bodemkaart van Nederland 1:50.000
- De geschiedenis van het Zuid-Limburgse cultuurlandschap
- Gemeente Vaals, Archeologische beleidskaart
- Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000
- Geologische kaart 1:50.000
- Grote historische atlas van Nederland 1:50.000 1838-1857 (Deel Zuid)
- Grote historische topografische atlas van Nederland, provincie Limburg 1:25.000 1894-1926
- Kaart Archeologie in Nederland
- Kadastrale minuutplan met aanwijzende tafels, 1830

Bovenstaande bronnen zijn gebruikt omdat deze relevante informatie bevatten over de historische en/of archeologische en/of aardkundige achtergrond van het plangebied. De informatie uit deze bronnen wordt gebruikt voor het opstellen van de gespecificeerde verwachting. Niet opgenomen bronnen hebben geen relevante informatie opgeleverd en zijn verder niet beschreven.

De kaart Archeologie in Nederland is een combinatie van de Archeologische Monumentenkaart (AMK) en de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW). Hierop zijn bekende behoudenswaardige archeologische terreinen verzameld, gecombineerd met de trefkans (hoog, middelhoog, laag) op archeologische resten. Sinds 2014 wordt de AMK niet meer bijgehouden door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). De huidige AMK kan dan ook beschouwd worden als een statisch bestand.

De IKAW bevat een vlakdekkende en landsdekkende classificatie van de trefkans op archeologische resten. Deze trefkans is gebaseerd op een kwantitatieve analyse en op archeologisch inhoudelijke kennis van het bodemarchief. De kaart geeft een globaal beeld van de trefkans op archeologische resten in de bodem en onder water. Deze trefkans wordt per gebied van 50 bij 50 meter aangegeven met een van de categorieën: 'hoge', 'middelhoge', 'lage' of 'zeer lage' trefkans, dan wel: 'niet gekarteerd'. Deze laatste categorie geeft aan van welke gebieden tijdens het maken van deze versie van de IKAW geen bodemkundige of geologische gegevens beschikbaar waren. Het gaat hier vooral om bebouwde gebieden.

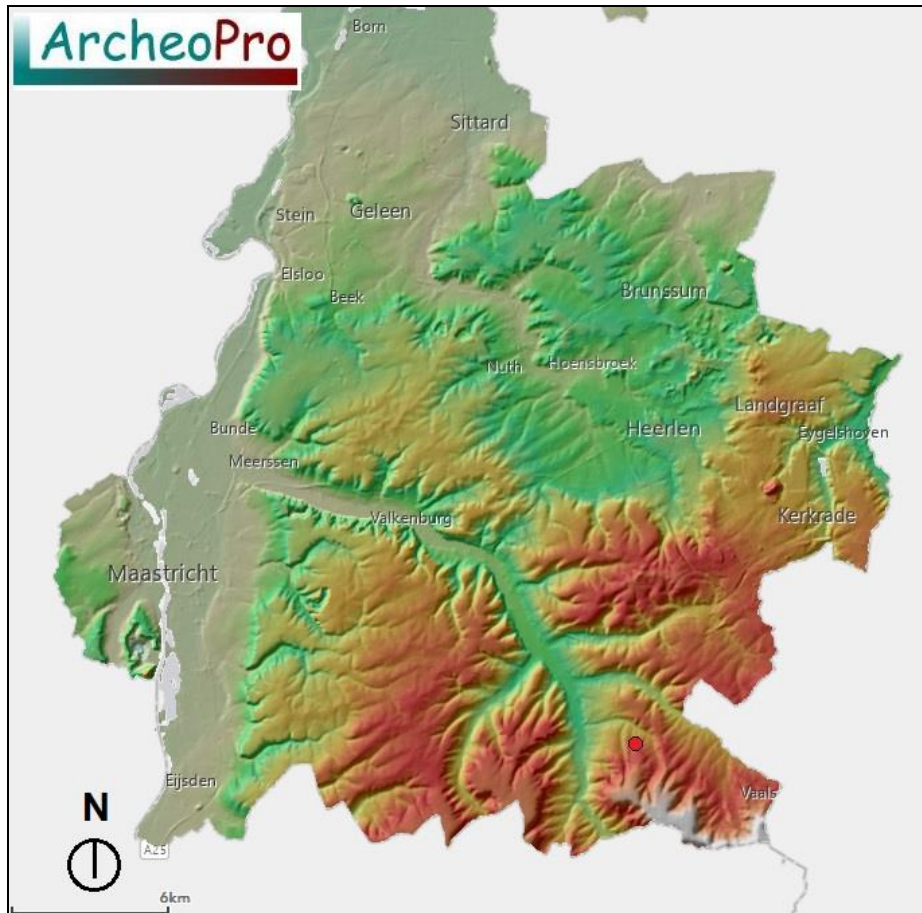
2.2 Geo(morfo)logie en bodem (LS04)

Het plangebied ligt in het Zuid-Limburgse lössgebied (figuur 7). Dit terrassenlandschap is ontstaan door zowel tektoniek als klimaatsveranderingen. Door tektonische opheffing sneed de Maas zich dieper en dieper in het landschap in. Daarnaast zorgden klimaatsveranderingen voor een opeenvolgende sequentie van insnijding (interglacialen) en accumulatie (glacialen). Deze afwisseling zorgde samen met de tektonische opheffing voor het karakteristieke terrassenlandschap zoals we dat vandaag de dag kennen. De terrassen bestaan uit tientallen meters dikke grove rivierafzettingen (grind en grof zand) van de Maas die behoren tot de Formatie van Beegden.

Aan het einde van het Weichselien, met name in het Laat Pleniglaciaal (circa 29.000 - 14.700 BP) en het Jonge Dryas (circa 12.745 - 11.755 BP) heerste er een poolklimaat in Nederland. Hierdoor ontbrak vegetatie waardoor op grote schaal verstuiving kon optreden. Vanuit het Noordzebekken en de brede rivierbeddingen van Maas en Rijn werd dekzand en löss(leem) meegevoerd. Löss bestaat overwegend uit silt. Siltdeeltjes zijn dermate klein (< 62 micrometer) dat deze door de wind in suspensie kunnen worden gehouden en over vrijwel onbeperkte afstand kunnen worden verplaatst. De lösslaag in Limburg varieert in dikte van één tot twintig meter. De afzettingen behoren tot het Laagpakket van Schimmert, onderdeel van de Formatie van Bortel. Volgens de geologische oppervlaktekaart van Zuid-Limburg (figuur 9) liggen ter plaatse van het plangebied deze lössafzettingen aan de oppervlakte (figuur 9, eenheid TE1). Iets verder naar het (zuid)westen ontbreekt het lössdek en ligt kalksteen van de formatie van Gulpen nabij het oppervlak (figuur 9, eenheid Gu). Deze wordt afgedekt door een pakket tertiaire verweringsleem met vuursteen of ander gesteente, ook wel aangeduid als kleefarde (figuur 5, verticale rode arcering).

De Maasterrassen worden doorsneden door dalen die ontstaan zijn door insnijding van beken in combinatie met periglaciale omstandigheden tijdens de laatste ijstijd. Door de intense kou was de bodem permanent bevroren. Smeltwater was gedwongen om over het bodemoppervlak af te stromen. Daarbij hebben zich dalen, hellingen en afbraakwanden gevormd. Het plangebied ligt op een met löss bedekte afbraakwand (figuur 10, code 18A41yl). In het Holoceen werd het klimaat warmer en legde vegetatie de bodem vast. In enkele dalen snijden permanent watervoerende rivieren en beken zich in zoals de Lombergbeek ten noorden van het plangebied en de Hermensbeek ten westen van het plangebied (figuur 10, code 43R42L); andere dalen voeren enkel bij hevige neerslag

oppervlakkig water af. Dit zijn de zogenaamde droogdalen waarvan er een pal ten westen van het plangebied ligt (Figuur 10, code 36R21ydl).

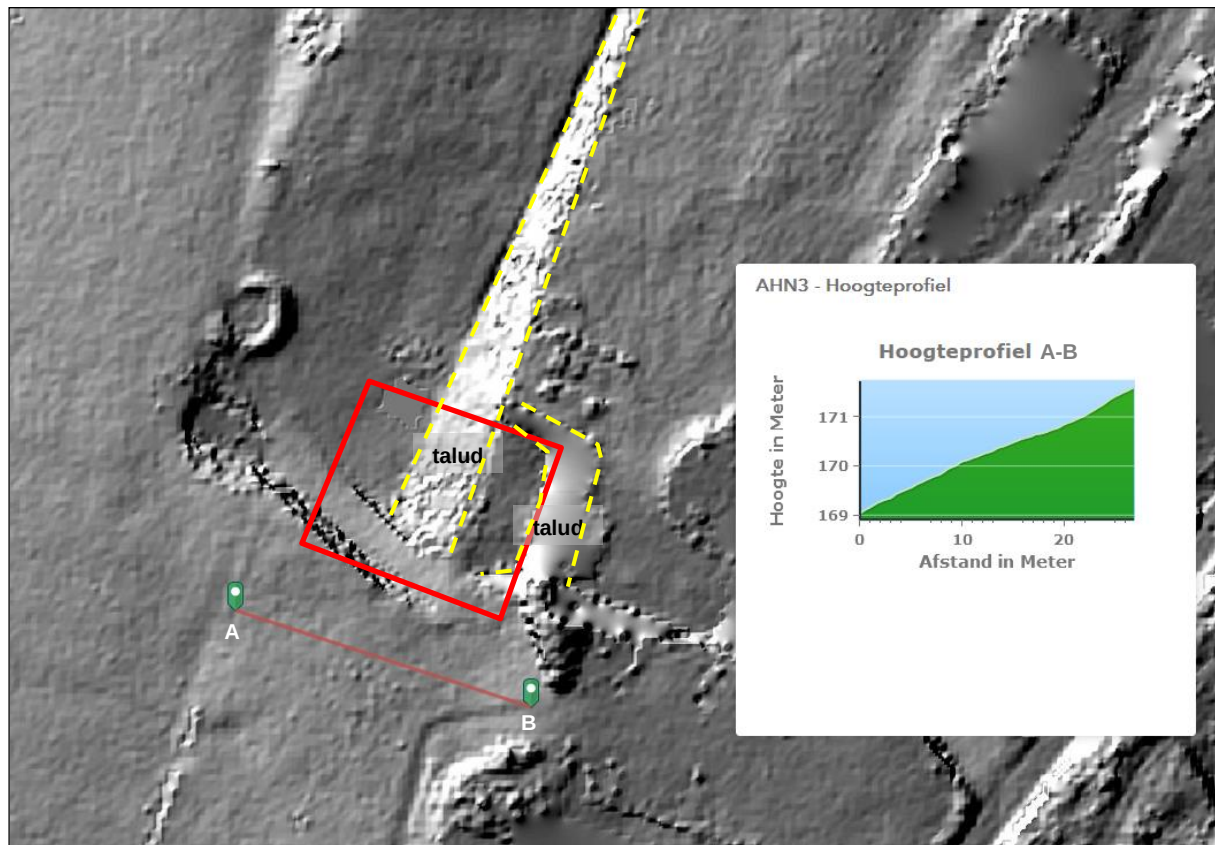

Figuur 7: De ligging van het plangebied (rode stip) binnen Zuid-Limburg, weergegeven op het AHN-hoogtebeeld.⁸

Op de uitsnede van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN, figuur 11) is duidelijk te zien dat het plangebied op de noordwestelijke helling van een hoger gelegen terras ligt (figuur 11, kleurcode bruin). Deze helling verbindt het terras met het beekdal van de Lombergbeek (figuur 11, kleurcode blauw). De helling met het plangebied is minder steil (hellingklasse C; 5-8 %) dan de hellingen aan de overzijde van het beekdal. Deze asymmetrische dalvorm kan zijn veroorzaakt door de globale oost-west strekking van het dal. Hierdoor kan namelijk de bodem op de zuidhelling onder de voormalige periglaciale omstandigheden langer met water verzadigd blijven waardoor er meer erosie en solifluctie kan optreden dan op de op het zuiden georiënteerde noordhelling.

Figuur 8 toont een detailuitsnede van het AHN-hoogtemodel met de ligging van het plangebied. Hieruit blijkt dat binnen het plangebied het oorspronkelijke hellingprofiel middel het creëren van twee taluds (steilrandjes) en twee vlakke terrassen sterk is aangetast. Wanneer de vlakke terrasniveaus binnen het plangebied vergeleken worden met het oorspronkelijke hellingprofiel pal ten zuiden van het plangebied, blijkt dat de bodem hier 1,1 tot maximaal 1,9 m diep is afgegraven (zie ook figuren 3, 4 en 5).

⁸ Bron ondergrond: www.ahn.nl

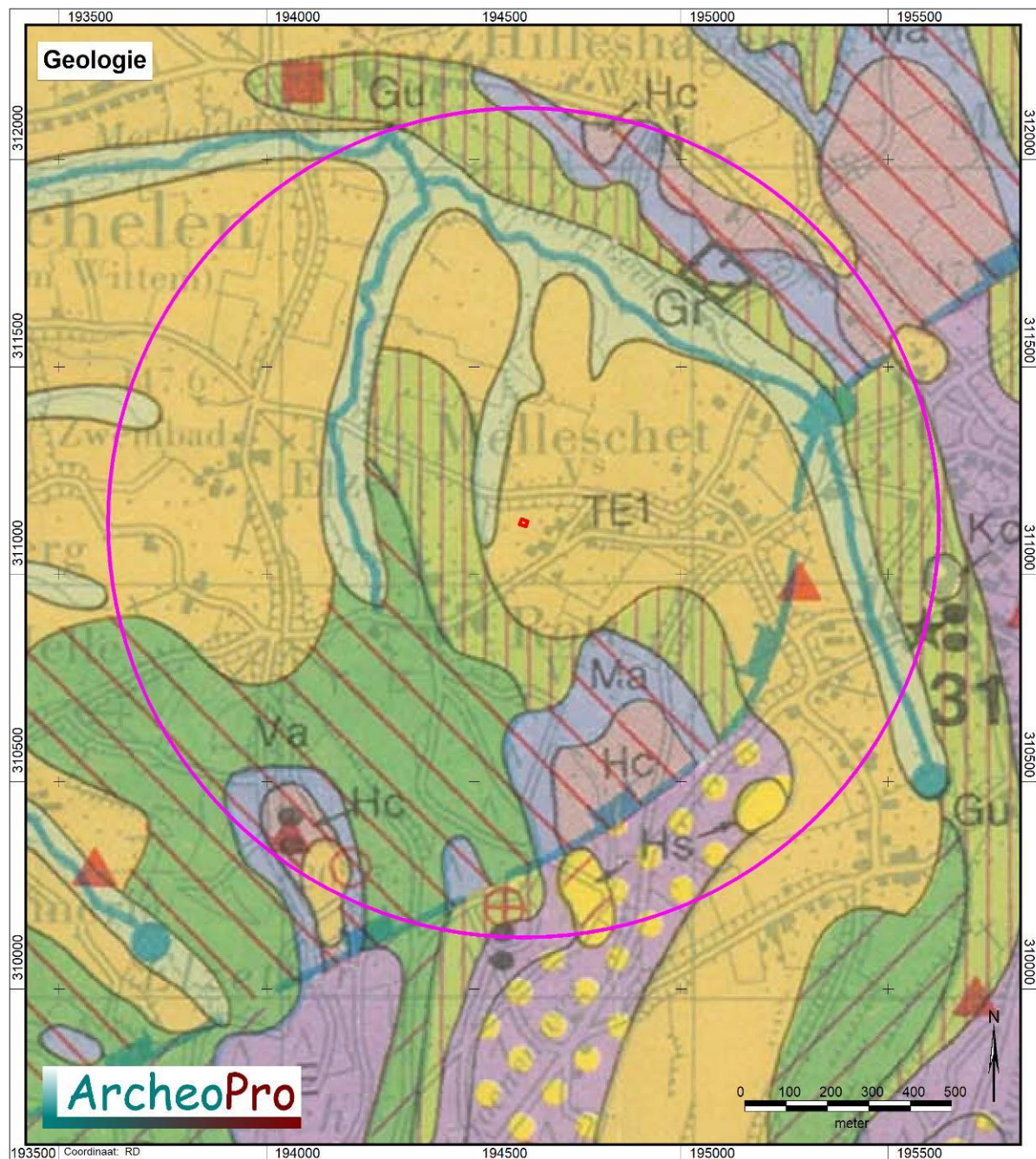

Figuur 8: Detail van het AHN-hoogtebeeld ter plaatse van het plangebied (rood omlijnd) met de aanduiding van de aanwezige kunstmatige taluds (steilranden).⁹ De inzet toont het actuele verloop van het maaiveld tussen de punten A-B naast het plangebied.

Volgens de bodemkaart van Nederland komen binnen het plangebied ooivaaggronden in siltige leem voor (figuur 12, code Ld6g). Deze ooivaaggronden zijn kenmerkend voor hellingen waar door erosie de oorspronkelijke radebrikgrond volledig is verdwenen en de C-horizont bestaande uit primaire eolische löss dagzoomt. De toevoeging 'g' wijst op het ondiep voorkomen van grind en zand. Maar ook in Laat-Holocene secundaire löss (colluvium) komen ooivaaggronden voor. Ooivaaggronden bezitten een 20 à 40 cm dikke bouwvoor waaronder meteen de C-horizont (colluvium of eolische löss) ligt. Colluvium heeft een vuilbruine kleur, bevat veelal fijne grinddeeltjes en bezit vaak een kenmerkende zeer fijne gelaagdheid waarin humusfibers herkenbaar zijn. Primaire eolische löss heeft een zeer homogene structuur en veelal een geelbruine kleur.

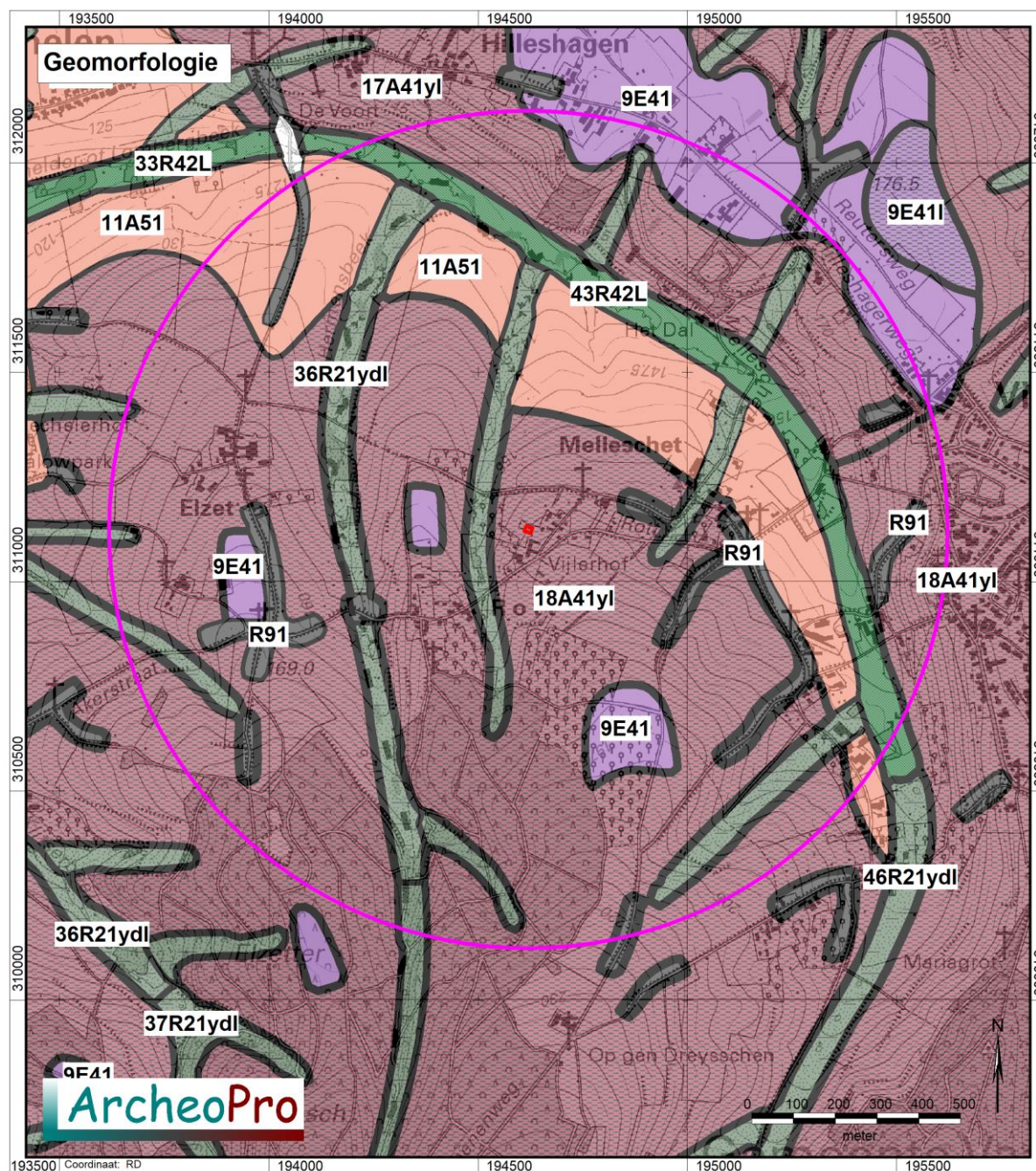
Hoger op de helling ten zuiden van het plangebied komen aan het oppervlak fluviatiele afzettingen voor (figuur 12, code 1FG/D). Dit zijn oudere Pleistocene Maasafzettingen (Formatie van Beegden) die door erosie aan het oppervlakte zijn komen te liggen. Het geërodeerde materiaal is in de vorm van colluvium lager op de helling en in het dal afgezet. Onder de oudere Pleistocene Maasafzettingen kunnen glauconiethellinggronden (figuur 8, code Aha), löss-, terras- en kalksteenhellinggronden (figuur 12, code AHc), kalksteenhellinggronden (figuur 12, code AHk) en/of vuursteenhellinggronden (figuur 12, code Ahs) aanwezig zijn.

⁹ Bron ondergrond: www.ahn.nl, AHN 3 DTWM hillshade

Figuur 9: Geologische oppervlaktekaart van Zuid-Limburg.¹⁰ Het plangebied is rood omlijnd met daaromheen de cirkel die het onderzoeksgebied aangeeft.

¹⁰ Bron: RGD 1988

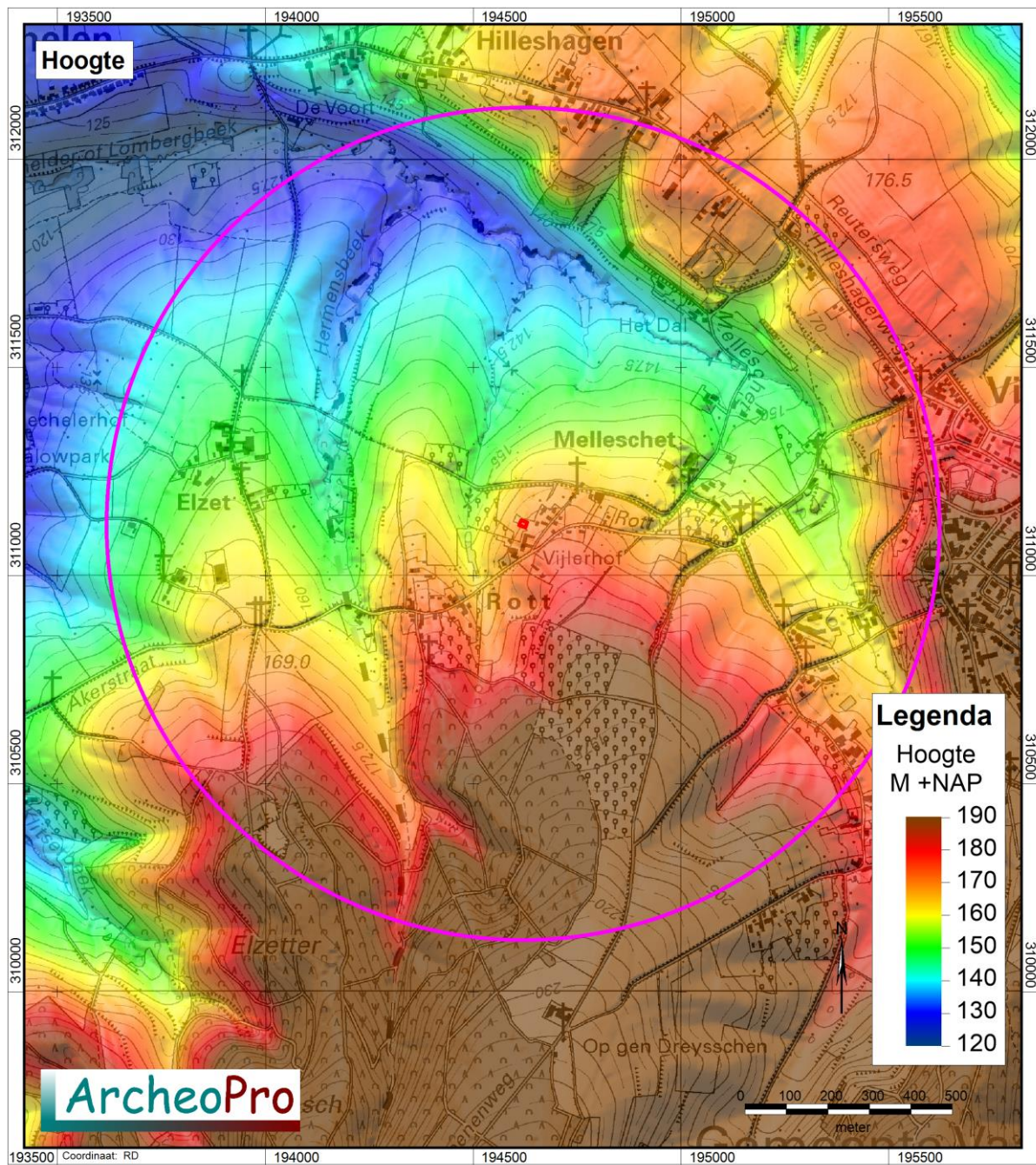

Legenda

17A41yl	Afbraakwand, steile matig korte hellingen, met loss	36R21ydl	Droogdal, langgerekte, diepe dalvormige laagte, met dekzand/loss
18A41yl	Afbraakwand, steile lange hellingen, met loss	37R21ydl	Droogdal, langgerekte, diepe dalvormige laagte, met dekzand/loss
11A51	Losswand, flauwe korte hellingen	46R21ydl	Droogdal, langgerekte zeer diepe dalvormige laagte, met dekzand/loss
9E41	Plateauterras, vrij vlak	33R42L	Beekdalbodem, langgerekte, diepe dalvormige laagte, laaggelegen
9E41l	Plateauterras, vrij vlak, met loss	43R42L	Beekdalbodem, langgerekte zeer diepe dalvormige laagte, laaggelegen
24R21ydl	Droogdal, flauwe korte hellingen	R91	Holle weg
26R21ydl	Droogdal, langgerekte ondiepe dalvormige laagte, met dekzand/loss		
27R21ydl	Droogdal, langgerekte ondiepe dalvormige laagte, met dekzand/loss		
34R21ydl	Droogdal, langgerekte, diepe dalvormige laagte, met dekzand/loss		

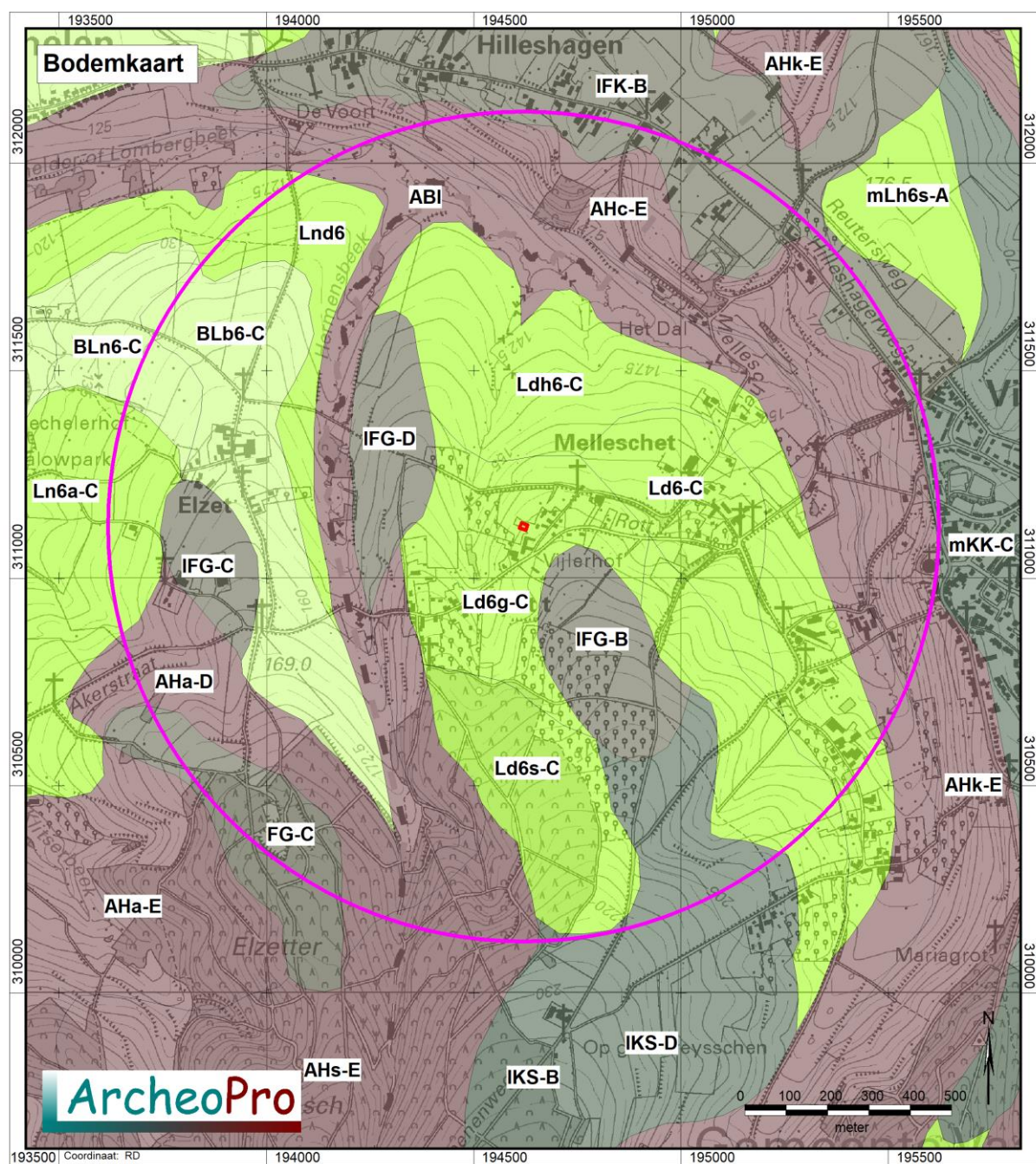
Figuur 10: Uitsnede uit de geomorfologische kaart met daarin rood omlijnd het plangebied met daaromheen de cirkel die het onderzoeksgebied aangeeft¹¹

¹¹ Bron: Universiteit Wageningen, 2017

Figuur 11: Uitsnede uit het Actueel Hoogtebestand Nederland met daarin rood omlind het plangebied met daaromheen de cirkel die het onderzoeksgebied aangeeft ¹²

¹² Bron: Rijkswaterstaat, Servicedesk Data, AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland), Delft

Legenda bodemkaart

■ Vlak- en duinvaaggronden ■ Laar- veldpodzolgronden ■ Moerige eer- en podzolgronden ■ Vlak- en duinvaaggronden, gooreerdgronder ■ Enkeerd/tuineerd gronden ■ Brikgronden ■ Leem-/woudeerdgronden/vaaggronden	■ Vaaggronden ■ Kleigronden ■ Ondiepe kleigronden, potklei ■ Vaaggronden ■ Gors-, slijkvaaggronden ■ Poldervaaggronden ■ Vlakvaaggronden ■ Veen, petgaten, kreekbeddingen, beekdalgronden, duin- en kweldergronden, stuifzand	■ Fluviatieve afzettingen, pre laat-pleistoceen ■ Kleefaaarde of vuursteeneluvium ■ Mariene afzettingen, pre-pleistoceen ■ Oude bewoningsplaatsen ■ Bebouwing, dijken en bovenlandstrook, opgehoogd of afgegraven ■ Water, moeras
---	--	--

Figuur 12: Uitsnede uit de bodemkaart met daarin rood omlijnd het plangebied met daaromheen de cirkel die het onderzoeksgebied aangeeft. Voor uitleg van de codes, zie hoofdstuk 2.2 ¹³

¹³ Bron: Universiteit Wageningen, 2017

2.4 Archeologie (LS01/LS04)

Volgens de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW 3.0, figuur 13 en 14) ligt het plangebied in een zone met een middelhoge kans op het aantreffen van archeologische waarden. De archeologische waarde- en verwachtingskaart van de gemeente Vaals (figuur 15) toont met betrekking tot het plangebied een ligging in een zone van hoge verwachtingswaarde. De verschillen tussen beide verwachtingen kan verklaard worden door een gewijzigd inzicht in de archeologische waarde van hellingen binnen het Zuid-Limburgse lösslandschap.

Het plangebied ligt volgens de archeologische beleidskaart van de gemeente Vaals (figuur 15) binnen een archeologisch terrein. Het betreft een terrein van hoge archeologische waarde dat is aangewezen vanwege de cluster oude bebouwing van het gehucht Rott (AMK terrein 16458). In de omgeving van het plangebied zijn meerdere van deze dorpskernen aangeduid: 16443 / Elzet, 16469 / Melleschet, 16444 / Vijlen en 16439 / Hilleslagen. Op de AMK zijn historische dorpskernen en clusters oude bebouwing als gebieden van hoge archeologische waarde aangegeven. Dit is op grond van het belang van deze locaties, waar de wortels van de huidige dorpen of steden kunnen liggen. De begrenzing van deze kernen is gebaseerd op 19de-eeuwse en vroeg 20ste-eeuwse kaarten. Binnen deze contouren kunnen in de bodem resten van vroegmoderne en waarschijnlijk ook van laatmiddeleeuwse (vanaf circa 1300 AD) bewoning aangetroffen worden.

Naast deze archeologische terreinen zijn binnen het onderzoeksgebied ook nog de AMK terreinen 5511, 5518 en 5519 aangeduid.

AMK terrein 5511: Terrein met sporen van bewoning uit het Midden Neolithicum. Op hetzelfde terrein zijn ook (mogelijke) IJzertijd scherven verzameld. De vondsten werden gedaan in het 'dek' en de stortgrond van een kleine grindgroeve. Het centrale deel van het monument zal dus zijn verstoord.

AMK terrein 5518: Terrein met sporen van bewoning uit het Mesolithicum en Neolithicum. Binnen de grenzen van het terrein zijn behalve Mesolithische en Midden-Neolithische artefacten ook twee waarschijnlijk Midden-Paleolithische stukken verzameld. De vondsten zijn gedaan in een relatief vlak stuk van een kilometers lange, grotendeels begroeide helling die naar de Selzerbeek voert.

AMK terrein 5519: Terrein met sporen van bewoning uit het Mesolithicum. De vondsten werden gedaan in gescheurd grasland. De vindplaats ligt in een kilometers lange, grotendeels begroeide helling die naar de Selzerbeek voert.

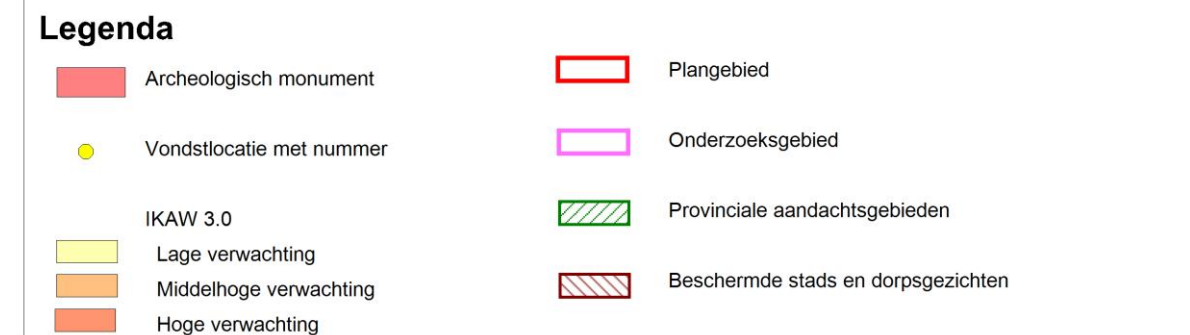
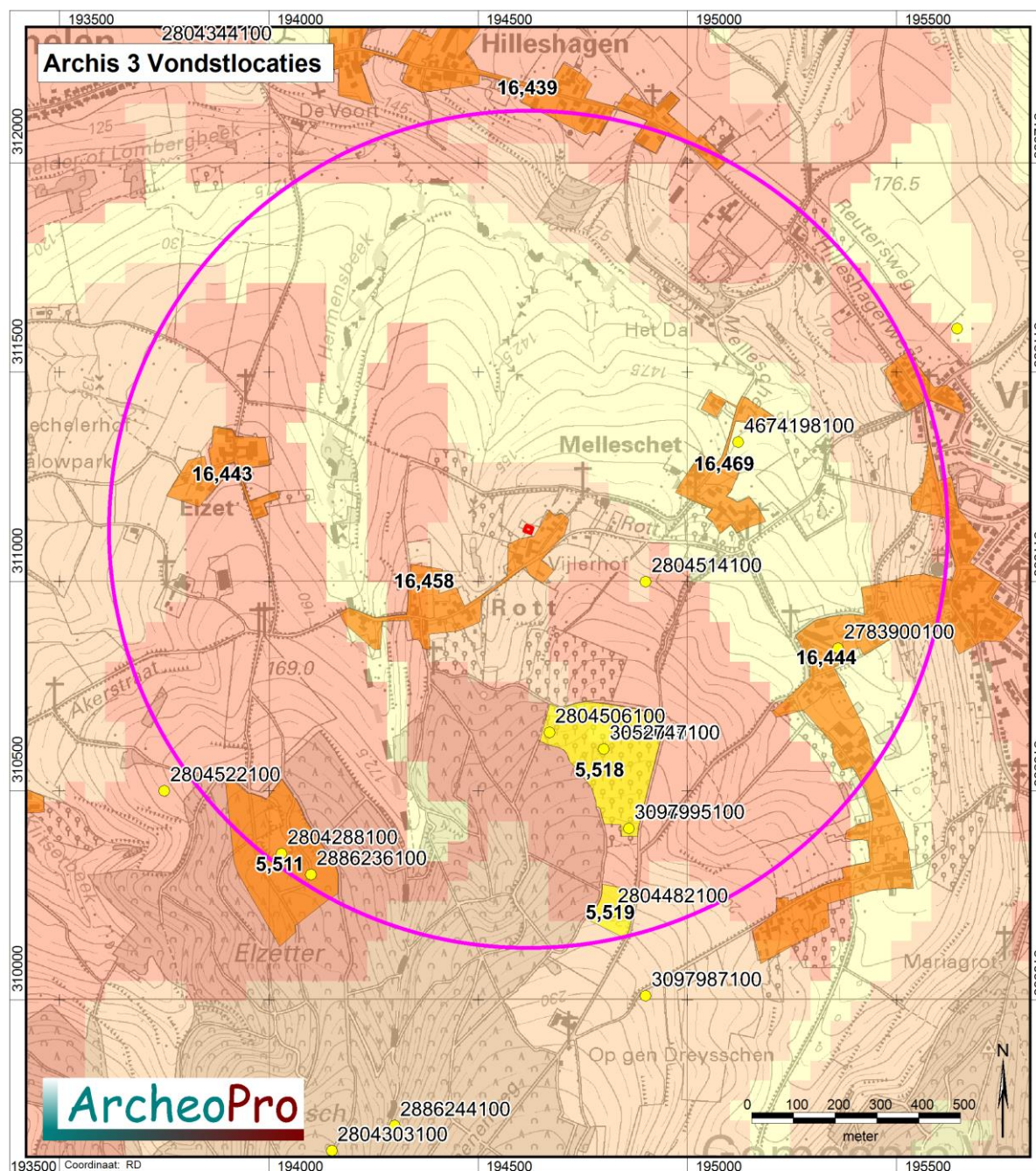
Vondsten zijn binnen het plangebied niet bekend. In het onderzoeksgebied zijn tot op heden negen vondsten of waarnemingen bekend. Een deel daarvan zijn gevonden binnen de AMK terreinen 5511, 5518 en 5519. Deze worden hier verder niet meer beschreven. De overige vondsten betreffen de waarnemingen 2783900100, 2804514100 en 4674198100.

2783900100: aardewerkscherven uit de vroege nieuwe tijd (Raeren en gootje) gevonden bij niet archeologisch graafwerk bij Munnikshof

2804514100: aantal vuurstenen afslagen

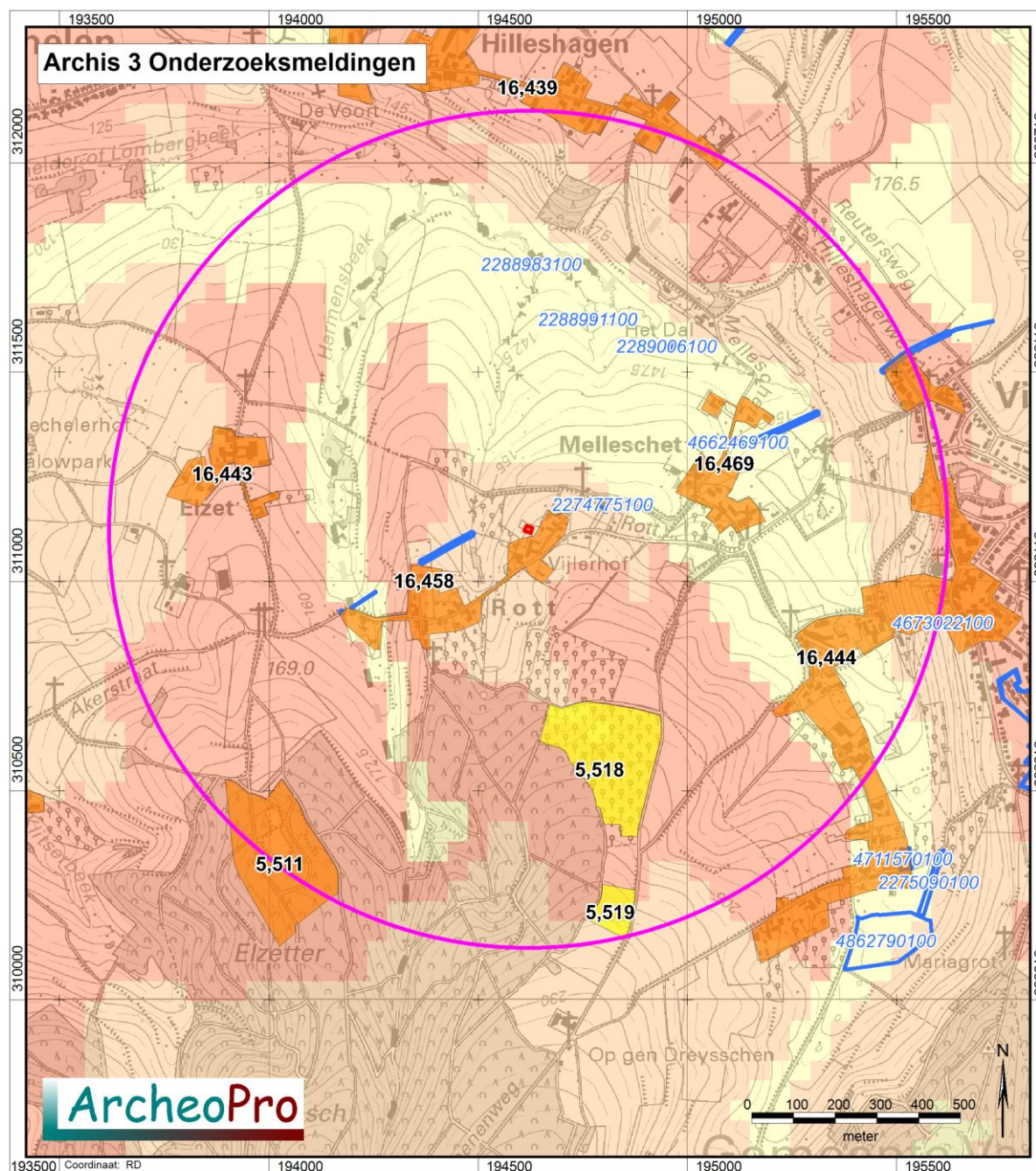
4674198100: resten van een perceelsgrens (subrecent) en een recente verstoring aangetroffen tijdens een archeologische begeleiding.¹⁴ In de richting het van westelijk gelegen droogdal (straatzijde) zijn veel losse vondsten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd gevonden. De vondsten zijn aangetroffen in de bouwvoor en met name in het onderliggende colluvium. De vondsten bevestigen Laat Middeleeuwse bewoning en beakkering in de directe omgeving. De vondst van een fragment ruwwandig aardewerk duidt op eventuele Romeinse bewoning in de onmiddellijke omgeving.

¹⁴ Roggen & Keijers 2020.

Figuur 13: Kaart met Archis vondstlocaties met daaromheen een cirkel met een straal van één kilometer die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft¹⁵

¹⁵ Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, ARCHIS III, <http://archis.cultureelerfgoed.nl>

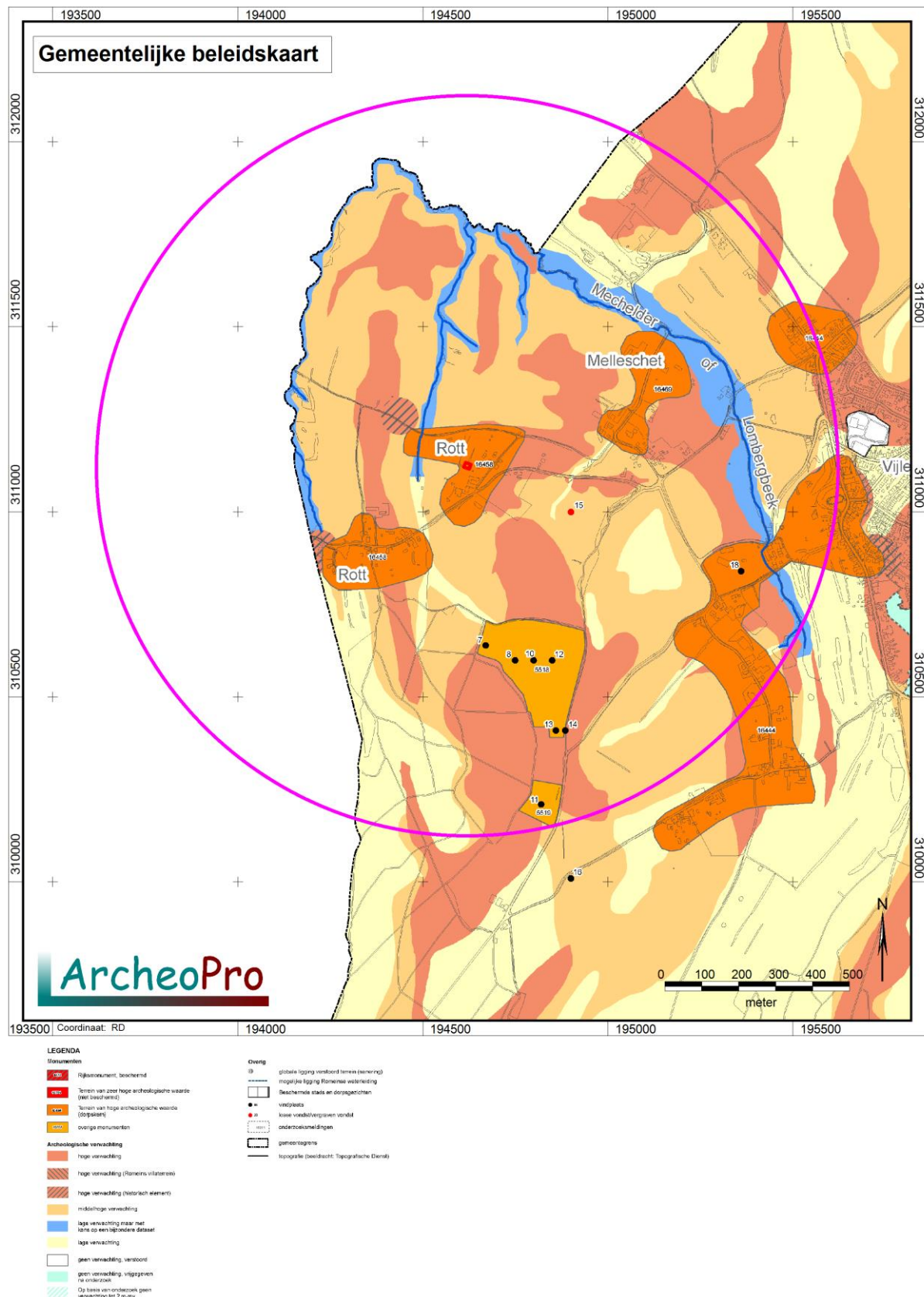

Legenda

Archeologisch monument	Plangebied
Onderzoeksmelding met nummer	Onderzoeksgebied
IKAW 3.0	Provinciale aandachtsgebieden
Lage verwachting	Beschermd stads en dorpsgezichten
Middelhoge verwachting	
Hoge verwachting	

Figuur 14: Kaart met Archis onderzoeksmeldingen met daaromheen een cirkel met een straal van één kilometer die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft¹⁶

¹⁶ Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, ARCHIS III, <http://archis.cultureelerfgoed.nl>

Figuur 15: Uitsnede uit de gemeentelijke beleidskaart archeologie.¹⁷ Het plangebied is rood omlijnd en de cirkel geeft de buitengrens van het onderzoeksgebied aan.

¹⁷ Bron: Gemeente Vaals.

Behoudens de eerder vermelde archeologische begeleiding, zijn er binnen het onderzoeksgebied geen onderzoeken verricht.

In 2010 is door ArcheoPro pal ten (noord)oosten een archeologisch onderzoek uitgevoerd ten behoeve van de bouw van het wijnkenniscentrum in het noordoosten van voorliggend plangebied.¹⁸ Het onderzoek betrof een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) met bureaustudie. Volgens het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel gold voor het plangebied een hoge verwachting voor wat betreft de aanwezigheid van archeologische resten daterend vanaf het midden paleolithicum tot en met de ijzertijd en uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd.

Uit het verrichte booronderzoek blijkt dat de bodem binnen het plangebied bestaat uit dikke pakketten colluvium (secundaire löss) zonder bodemvorming (briklaag). Meteen onder dit colluviumpakket is het Pleistoceen Maasterras aangetroffen. Hieruit blijkt dat de oorspronkelijk bodem weg geërodeerd is tot op het Pleistocene Maasterras waarna het colluvium in twee fasen werd afgezet. De resultaten van het onderzoek gaven geen aanleiding om archeologisch vervolgonderzoek te adviseren.

In 2020 is op deze locatie een tweede vooronderzoek uitgevoerd.¹⁹ Daarbij zijn nog deels intacte leembrikgronden in onder jong hellingcolluvium aangetroffen en is geadviseerd om archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren.

2.5 Informatie amateurarcheologen

(LS01/LS04)

ArcheoPro heeft geen contact opgenomen met lokale amateurarcheologen of een heemkundevereniging met betrekking tot eventuele (niet in Archis geregistreerde) archeologische oppervlaktevondsten binnen het plangebied aangezien het onderzochte gebied een volledig begroeid dan wel een (semi) verhard terrein betreft dat niet vrijelijk toegankelijk is voor derden.

2.6 Historie (LS03)

Rott is volgens de toponymie van Germaanse oorsprong. Nederzettingen met “rot” (rode, rade) liggen op de plateaus en dateren uit de periode van de grote middeleeuwse ontginningen tussen 1100 en 1300 na Christus. Rott hoort samen met Raren, Einrade, Elzet, Melleschet, Holset en Harles tot de “Zeven Rotten van Vyle”.²⁰ Deze nederzettingen zijn vanuit de dalen ontgonnen in de richting van het hooggelegen centrale bosgebied (ten zuiden van Rott). Dit centrale gebied zelf bestaat uit vuursteeneluviumgronden die ongeschikt zijn voor landbouw. Daarom dat deze nederzettingen beperkt bleven tot een smalle strook aan de rand van het bos.²¹

De oudst beschikbare kaart voor dit gebied betreft de Tranchotkaart uit 1805. De kaartuitsnede (figuur 16) laat zien dat het plangebied in die tijd zeer nabij het historische bebouwingslint van Rott lag.

Het plangebied was in gebruik als weiland en bebouwing was niet aanwezig. Voorts is op deze kaartuitsnede zichtbaar dat het plangebied in een hellend gebied lag. Op korte afstand van het plangebied is op de Tranchotkaart westelijk van het plangebied een waterloop aangeduid.

¹⁸ Deville, Orbons & Paulussen 2010.

¹⁹ Paulussen en Van de Water 2020

²⁰ Hillegers 1993.

²¹ Renes 1988.

Figuur 16: Uitsnede uit de Tranchotkaart van 1805.²² Het plangebied is rood omlijnd.

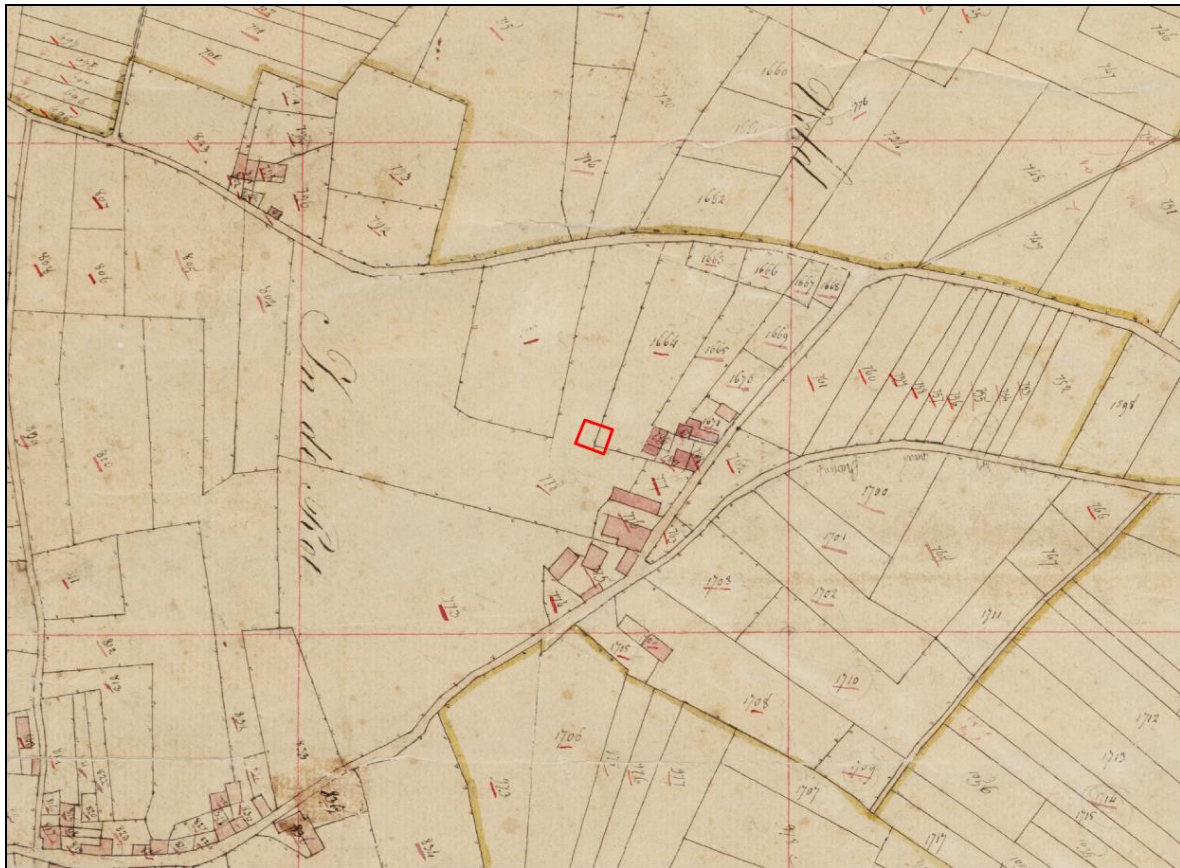
De kadasterkaart uit 1832 toont een vergelijkbaar beeld. Het plangebied was onbebouwd en in gebruik als weiland. De ruimtelijke structuur met de wegen en bebouwing zoals die ook al op de Tranchotkaart afgebeeld was, is ook op de kadastrale minuut aangegeven. De huidige boerderij Rott 31 bestond nog niet in de vorm van het huidige bouwvolume. Deze boerderij met drie vleugels rondom een binnenplein (figuur 17) dateert volgens de eigenaar uit 1883.

Figuur 17: Huidige boerderijcomplex Rott 31 uit 1883.²³

²² Bron: Tranchot en v. Muffling, Kartenaufnahme der Rheinlande 1803-1820

²³ Foto: R. Paulussen

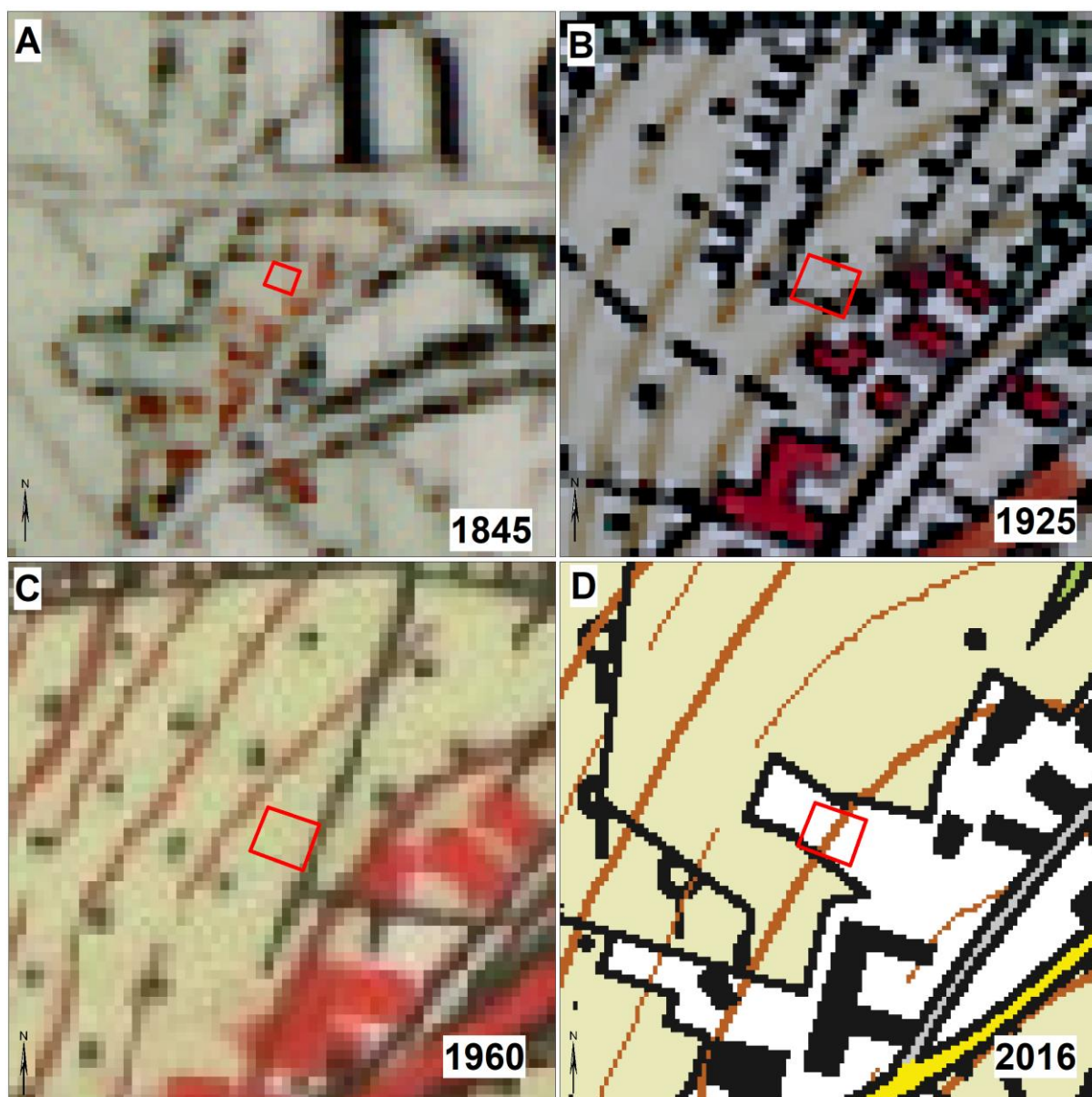

Figuur 18: Uitsnede uit de kadastrale kaart uit 1832.²⁴ Het plangebied is rood omlijnd.

Figuur 19 toont achtereenvolgens topografische kaarten van het onderzoeksgebied uit 1845, 1925, 1960 en 2016. Op deze kaarten is te zien dat gedurende de afgelopen tweehonderd jaar de landschappelijke structuur vrijwel ongewijzigd is. Op de kaart uit 1925 is te zien dat er aan weerszijde van het plangebied sprake is van terrassering (grachten). Deze ontbreekt op oudere topografische kaarten. Aannemelijk is derhalve dat ook de taluds die ter plaatse van het plangebied zijn vastgesteld, uit het begin van de 19e eeuw dateren.

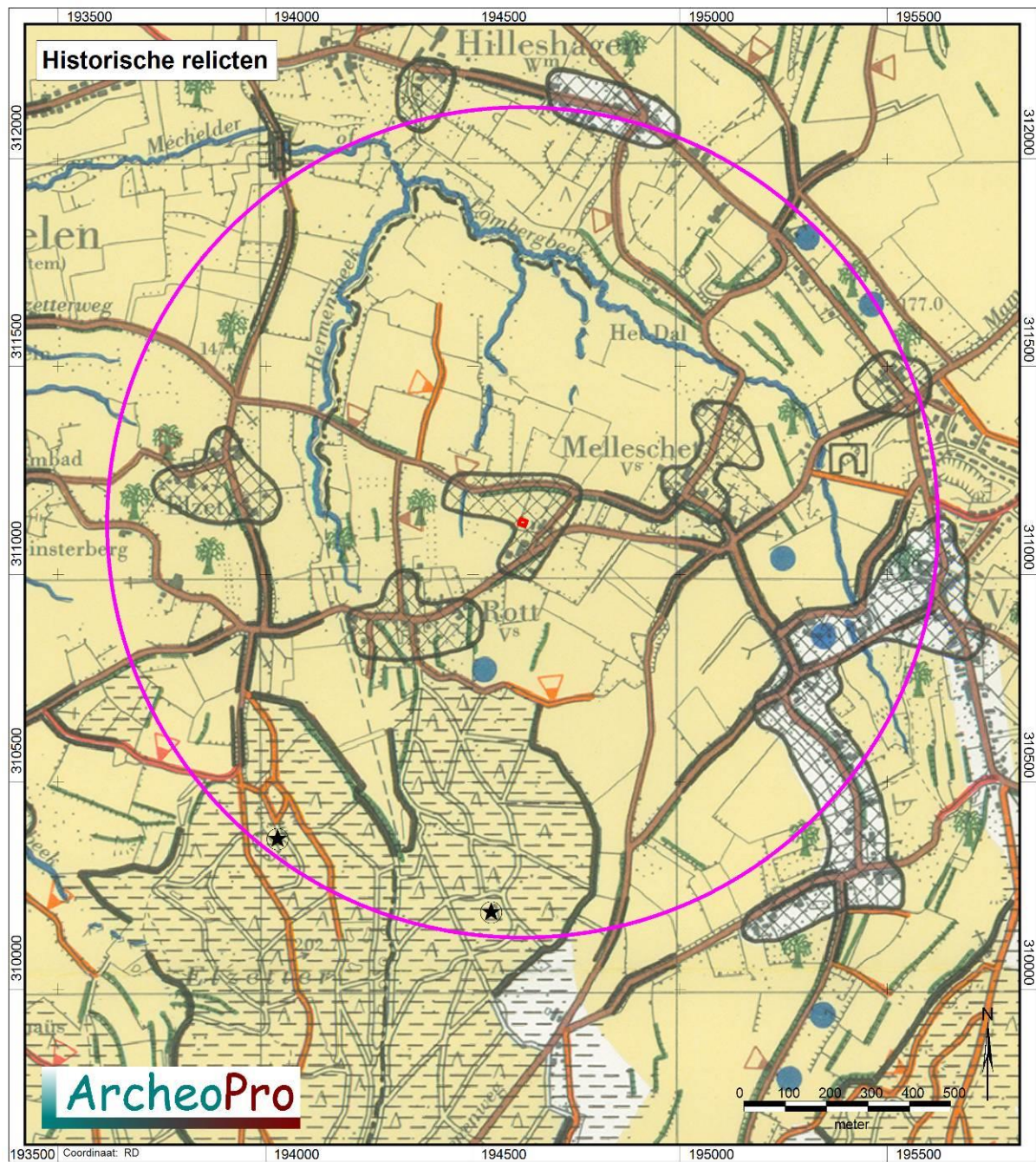
De historisch-landschappelijke evolutie wordt ook duidelijk als gekeken wordt naar de studie van Renes. Renes heeft in 1988 gepoogd om delen van het huidige landschap te dateren en het authentieke cultuurhistorisch landschap van Zuid-Limburg in beeld te brengen. Volgens de kaart van Renes (figuur 20) ligt het plangebied in een gebied waar de situatie sinds de nieuwe tijd nagenoeg onveranderd is gebleven. De weg tussen Rott en Melleschet, maar ook de weg van Rott naar Vijlen is van middeleeuwse oorsprong of ouder. Vlakbij het plangebied wordt aangegeven dat het een holle weg betreft. De clusters van bewoning van zowel Rott, Melleschet, Elzet, Hilleslagen en Vijlen zijn sinds 1830 niet of nauwelijks veranderd. Plaatselijk is ook nog het middeleeuwse verkavelingspatroon herkenbaar. Zo is de rand van het Elzetterbos reeds sinds de middeleeuwen onveranderd. Andere bijzondere historisch geografische elementen zijn door Renes niet aangeduid.

²⁴ Bron: Kadaster Topografische Dienst, Emmen 2008

Figuur 19: Uitsneden uit de topografische kaarten uit achtereenvolgens: 1845, 1925, 1960 en 2016²⁵

²⁵ Bron: Kadaster Topografische Dienst

Figuur 20a: Uitsnede uit de kaart met historische relictten van Zuid-Limburg.²⁶ Het plangebied is rood omlijnd en de cirkel geeft de buitengrens van het plangebied aan.

²⁶ Bron: Renes 1988.

Figuur 20b: Legenda van de kaart met historische relict

2.7 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel (LS05)

Specifieke ligging

Het plangebied op de rand van de historische bewoningscluster van Rott. Rott ligt op de helling van het dal van de Lombergbeek die ten noorden van het gehucht stroomt. Binnen het plangebied worden ooivaaggronden met roest beginnend dieper dan 80 cm in primaire eolische löss, eventueel afgedekt door jong hellingcolluvium, verwacht. Historisch gezien is het plangebied steeds onderdeel geweest van een weiland ten westen van de lintbebouwing van Rott.

Verwachte perioden (datering) en complextypen

Bekende gegevens

In de omgeving van het plangebied zijn slechts een aantal duidelijke vindplaatsen bekend. Het plangebied ligt binnen de contouren van de oude bebouwingskern van Rott. In de omgeving het plangebied liggen verschillende archeologische terreinen. Binnen enkele daarvan zijn vondsten gedaan. In de (iets ruimere) omgeving zijn met name sporen uit de vroege steentijd aangetoond, naast resten uit de nieuwe tijd.

Algemeen verwachtingsmodel

Onderstaand verwachtingsmodel is mede gebaseerd op palynologisch onderzoek in de lössregio en op overige verwachtingsanalyses opgesteld voor meerdere gemeenten binnen het Zuid-Limburgse lössgebied (o.a. gemeente Stein-Beek en gemeente Valkenburg a/d Geul).²⁷

Nederzettingen (kampementen) uit het paleolithicum en mesolithicum kunnen in principe overal voorkomen. Deze jagers-verzamelaars verbleven doorgaans niet lang op dezelfde plaats en trokken veelvuldig door het landschap. Er is echter wel een tendens in de vestiging van deze jagers-verzamelaars zichtbaar: met name de hoogtes bestaande uit terrassen, plateaus en hoge ruggen werden opgezocht. Hierbij hadden de gradiëntzones nabij beekdalen de voorkeur boven de centrale plateaus.

Vanaf het vroeg-neolithicum vestigde men zich min of meer permanent in het Zuid-Limburgse lössgebied en ontstonden de eerste sedentaire landbouwnederzettingen van de LBK-cultuur en later de Rössencultuur, de Michelsbergcultuur en de Stein-groep. Deze nederzettingen lagen vooral relatief hoog op de randen van de lössplateaus. De bronstijd breekt hier ogenschijnlijk mee. Vanaf dan verkoos men de beschutte locaties op overwegend flauwe hellingen nabij actieve beekdalen en gebruikte men de hoger gelegen gebieden overwegend voor begraving en mogelijk landbouw. In de bronstijd was blijkens palynologisch onderzoek het aandeel van de landbouw op de plateaus echter nog zeer beperkt (Bunnik 1999). Het landschap bestond toen nog overwegend uit aaneengesloten loofbossen. In de ijzertijd en de Romeinse tijd kwam daar verandering in. Het landschap werd door menselijk ingrijpen veel opener ten behoeve van vooral landbouwactiviteiten. Naast de nederzettingen in de beekdalen kwamen in de ijzertijd ook nederzettingen op de randen van de terrassen en plateaus voor. Romeinse boerderijen zoals de villa van Voerendaal werden eveneens vooral op de glooiende lösshellingen langs beekdalen gebouwd. Het villa-complex van Colmont bijvoorbeeld toont echter aan dat deze ook op de hoge plateauresten voorkwamen.

Uit de verwachtingsanalyses die voorafgegaan is aan het opstellen van de gemeentelijke beleidskaart van Valkenburg a/d Geul²⁸, blijkt dat ook gedurende het neolithicum tot en met de Romeinse tijd de meeste bewoning zich binnen een afstand van 300 tot 500 meter van een droog- of beekdal bevond. Een actueel basismodel voor de lössplateaus geeft namelijk aan dat beek- en droogdalen een belangrijke rol als vestigingsfactor hebben gespeeld gedurende hele prehistorie en Romeinse tijd: “De nabijheid en toegankelijkheid van (vers) water blijkt essentieel te zijn voor de bestaanswijze. Daarbij lijkt het dat in het lössgebied jagers-verzamelaars een sterke voorkeur voor zogenoemde ‘kaaplocaties’ hadden, terwijl landbouwers een grotere voorkeur voor vlakkere terreinen kenden. De voorkeur van culturen door de tijden heen voor deze locaties kan niet alleen verklaard worden uit de aanwezigheid van een (deels tijdelijke) zoetwatervoorziening in de directe nabijheid, maar ook door een voorkeur voor gebieden waar verschillende ecologische zones aan elkaar grenzen”.²⁹

In de vroege middeleeuwen liep de omvang van de bevolking terug en lagen de nederzettingen vooral in en nabij de beekdalen; de plateaus raakten weer bebost. Vanaf de volle middeleeuwen (11de eeuw) werden de plateaus systematisch vanuit de dalen ontgonnen en werden ook hier nederzettingen gesticht. Nederzettingen gaan vrijwel altijd vergezeld van randfenomenen (*off site* verschijnselen) in de vorm van wegen, greppels, grensstenen, deposities, grafvelden, cultusplaatsen, wasplaatsen e.d. Voor de volle

²⁷ Bunnik 1999

²⁸ Wijk & Orbons 2009.

²⁹ Wijk & Orbons 2010, p. 116-117.

middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd geldt dat nederzettingsresten vooral in en rond de historische kernen zullen voorkomen. Beekdalen en randen van beekdalen werden voor bijzondere complexen gebruikt, bijvoorbeeld voor akkerlanden (of graslanden) of voor mottes, kastelen, omgrachte huizen etc. Ook tijdelijke activiteiten vonden er plaats, zoals visvangst.

Archeologisch verwachtingsmodel voor dit plangebied

Op basis van bovenstaande kunnen binnen het plangebied archeologische nederzettingsresten en/of begravingen vanaf het paleolithicum tot en met de nieuwe tijd worden verwacht. Tevens kunnen uit alle periodes resten van *off site* fenomenen voorkomen. De archeologische verwachting is middelhoog.

Uiterlijke kenmerken

Vuursteevindplaatsen uit het paleolithicum of mesolithicum zullen binnen het plangebied uit vondststrooiingen bestaan met eventuele ondiepe sporen (haardplaatsen) in de ondergrond die onder de bouwvoor beginnen. Eventuele nederzettingsresten uit het paleolithicum en mesolithicum kunnen zowel bestaan uit basisnederzettingen met een oppervlakte tussen 200 en 1.000 m² of van kleine tijdelijke kampementjes met zeer geringe afmetingen die nauwelijks meer zijn dan de neerslag van een enkele (jacht)activiteit of een kortstondig kamp. De omvang hiervan kan beperkt zijn tot enkele (tientallen) vierkante meters.

Nederzettingsresten uit het neolithicum tot en met de nieuwe tijd kunnen voorkomen als concentraties van vondstmateriaal (met name vuursteen, aardewerk, bouw materiaal bestaande uit natuursteen, baksteen of verbrande leem en houtskool), als fundamentresten of als spoorvullingen van afvalkuilen, paalkuilen, waterputten, e.d. direct onder de bouwvoor.

Resten van wegen kunnen bestaan uit bundels karrensporen, (een of meerdere) pakketten grind al dan niet vergezeld van greppels, etc. Andere *off site* fenomenen die (kunnen) voorkomen, kunnen bestaan uit perceelsgreppels, winkuilen voor grondstoffen, grondverbetering, etc.

Diepteligging

Vanwege de bodemkundige situatie worden archeologische resten direct in en onder de oorspronkelijk agrarische bouwvoor/Ah-horizont verwacht. Indien er sprake is van colluviale (hellingen)afzettingen, kunnen de archeologische resten zich in dan wel onder het colluvium bevinden.

Een nadere dieptebepaling en aanduiding van het aantal archeologisch relevante stratigrafische niveaus is op basis van enkel het bureauonderzoek niet mogelijk.

Mogelijke verstoringen

Het plangebied is in de loop der tijd (voor zover zichtbaar op historische kaarten) gebruikt als agrarisch gebied. Door dit gebruik kan de top van het bodemarchief verstoord geraakt zijn. Naar verwachting zal deze verstoring niet dieper reiken dan de bouwvoor (ca. 30 cm - mv).

Daarnaast ligt het plangebied landschappelijk gezien op een lösswand c.q. helling. Door deze ligging kan er sprake zijn van een hellingserosie dan wel van colluviale afzettingen. Hierdoor kan aantasting (in geval van erosie) dan wel bescherming (in geval van colluvium) plaatsgevonden hebben.

Ut het bureauonderzoek en het terreinbezoek blijkt dat binnen het plangebied op de oorspronkelijk dalhelling twee vlakke terrassen zijn aangelegd, begrensd door twee steilranden. Uit een vergelijking van de NAP-hoogtematen van deze beide terrasniveaus met

het aangrenzende oorspronkelijke hellingprofiel, blijkt dat het oorspronkelijke maaiveld circa 1,1 tot 1,9 meter is verlaagd. Deze nivellering van het hellingprofiel heeft waarschijnlijk in de eerste helft van de 20^e eeuw plaatsgevonden.

Bovenstaande heeft grote invloed op de gaafheid en conservering van eventuele archeologische resten. Door deze constructie zullen archeologische resten, ongeacht aard en ouderdom, sterk zijn aangetast c.q. verdwenen. De verwachtingswaarde met betrekking tot behoudenswaardige archeologische resten kan daardoor worden bijgesteld naar laag.

2.8 Onderzoeksstrategie (LS05)

Doel van het inventariserend booronderzoek (IVO-O) verkennende fase is om vast te stellen hoe de bodem is opgebouwd, in hoeverre deze nog intact is en of hierin behoudenswaardige archeologische resten aanwezig kunnen zijn. Daarbij dient met name te worden nagegaan of de oorspronkelijke bodem bestaat uit een colluviale leemgrond met een AC-profiel (ooivaaggrond in secundaire löss), de dikte van het colluvium dan wel er (al dan niet onder een colluviumlaag) sprake is van een leembrikgrond in primaire löss, hoe dik de betreffende briklaag (Bt-horizont) nog is, en in hoeverre eventuele archeologische niveaus verstoord zijn. De regulier toegepaste boordichtheid bedraagt vijf boringen per hectare in een boorgrid van 40 * 50 m. Een dergelijke boordichtheid voldoet om de bodemopbouw doelmatig en betrouwbaar te karakteriseren en een eventuele grootschalige verstoring nader vast te stellen.

Op basis van de resultaten van het verkennend booronderzoek zal worden aangegeven welk type bodem en afzetting binnen het plangebied voorkomen, in hoeverre de bodem door (sub)recente grondwerkzaamheden zoals bouwactiviteiten, afgravingen en egalisaties is verstoord, wordt het verwachtingsmodel eventueel aangepast en zal worden aangegeven in een hoeverre (karterend) vervolgonderzoek naar archeologische indicatoren, materiële resten en sporen wenselijk en zinvol is en welk type onderzoek hiervoor het meest geschikt is. Indien mogelijk worden voor het al dan niet uitvoeren van vervolgonderzoek aparte deelgebieden onderscheiden.

Binnen het relatief kleine en dichtbegroeide plangebied zijn drie boorpunten geselecteerd. De boringen 1 en 3 worden op het bovenste terrasniveau geplaatst, boring 2 op het onderste niveau naast de bestaande opslaglocatie. Binnen het 0,02 hectare grote plangebied wordt een boordichtheid bereikt van 150 boringen per hectare.

Van de boorpunten wordt de NAP-hoogte bepaald door middel van het AHN en/of een waterpas. De AHN-hoogtedata hebben in principe een nauwkeurigheid van ± 5 cm. De boorlocaties (RD-coördinaten) worden in het veld vastgesteld met behulp van een GPS en/of meetlinten. De boorprofielen worden beschreven op basis van de ASB 5.2.

3 Veldonderzoek

3.1 Verrichte werkzaamheden (VS03)

Positie boringen:	regelmatige verdeling over het plangebied ter plaatse van de vlakke delen (figuur 22).
Gebruikt boormateriaal:	Edelmanboor met een diameter van 7 cm.
Totaal aantal boringen:	2
Boorgrid:	nvt
Boordichtheid:	100 boringen per hectare
Geboorde diepte:	0,4-0,5 m –mv
Inmeten boorlocaties:	meetlint
Boorbeschrijving:	Archeologische Standaard Boorbeschrijving (ASB 5.2)

Inspectie bodemontsluitingen en/of oppervlaktekartering: In verband met de begroeiing van het plangebied was geen oppervlaktekartering mogelijk. Evenmin waren bodemontsluitingen aanwezig die geïnspecteerd konden worden op de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

De ligging van de boorpunten is weergegeven op de boorpuntenkaart. De resultaten van het booronderzoek zijn opgesomd in bijlage 6.

De boringen 1 en 2 zijn gestuit op grof (vuursteen)grind of puin. Boring 3 kon vanwege de uiterst droge en zeer harde toestand van de bodem niet effectief worden geplaatst.

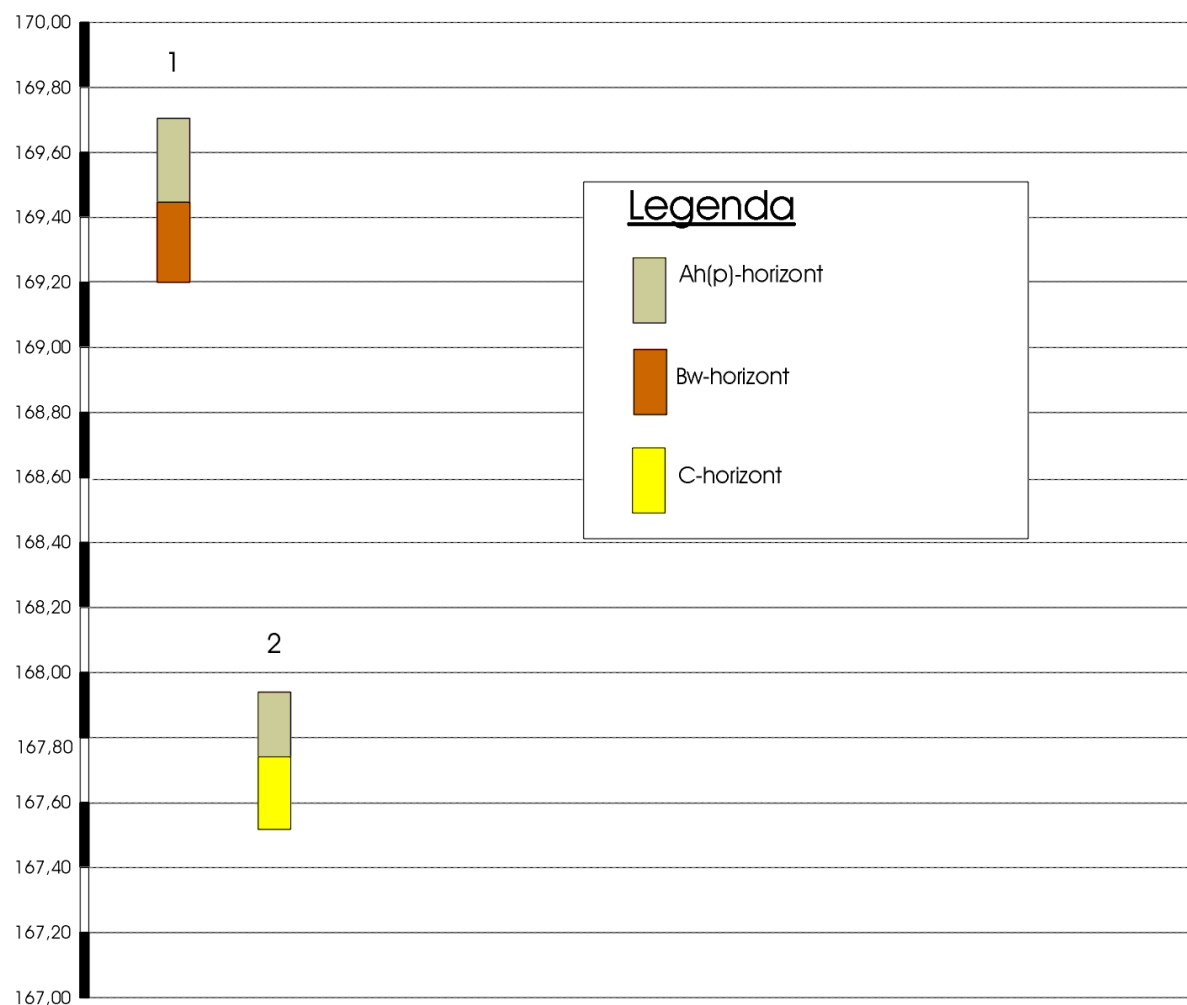
3.2 Resultaten en interpretatie booronderzoek (VS03)

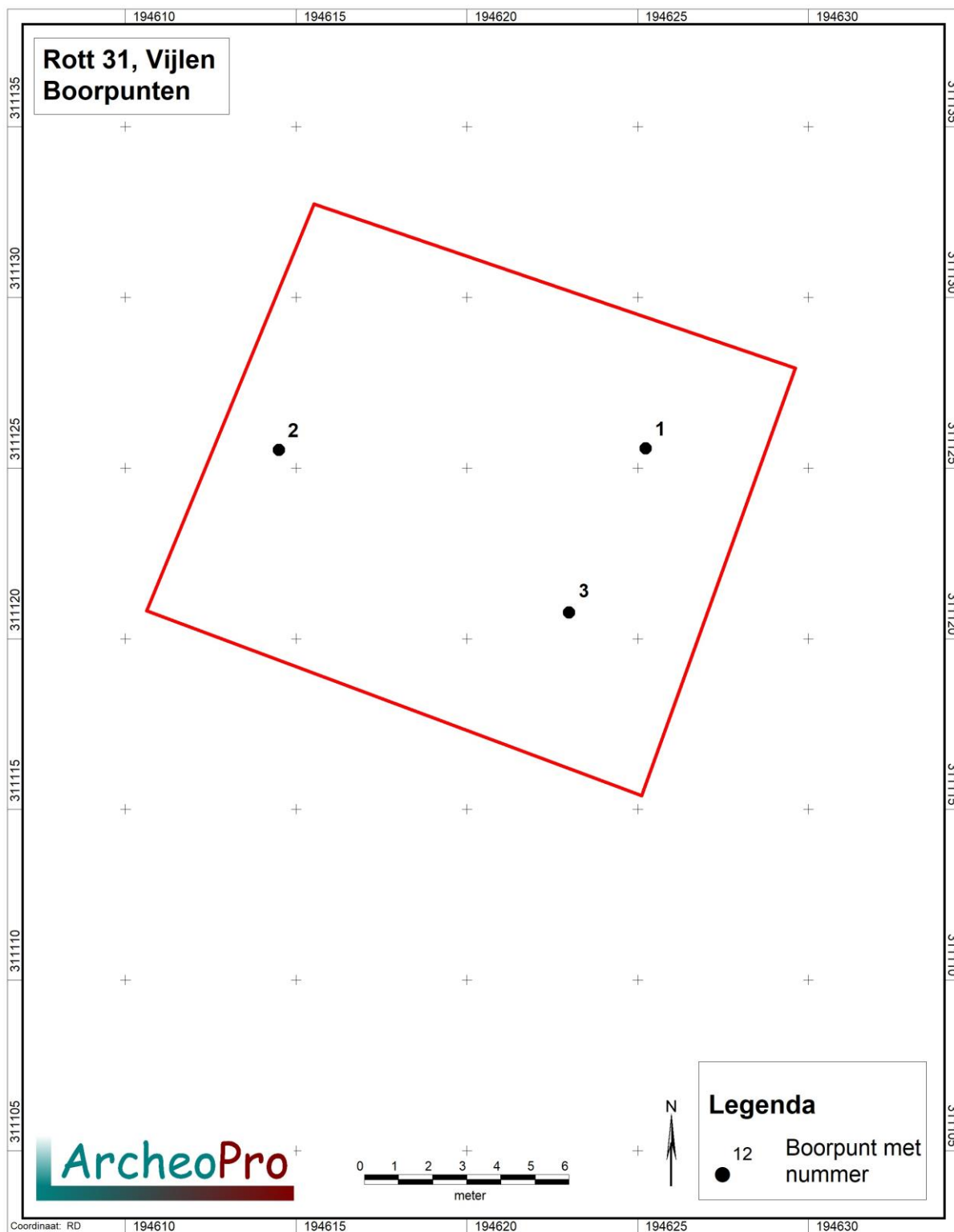
Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat de huidige bodem binnen het plangebied ter plaatse van de beide terrassen uit een relatief dunne laag bruingrijze lössleem of lössachtig sediment bestaat. De betreffende laag is aangeduid als een Ah(p)-horizont. Mogelijk bestaat deze laag uit hellingcolluvium. In boring 1 bevat deze laag veel fijne kalksteenbrokjes.

Ter plaatse van boring 1 gaat de A-horizont abrupt over in een roodbruine, kleiige laag met natuurlijke vuursteenbestanddelen. Op 0,5 m –mv is de handboring gestuit op grove vuursteenbrokken. De betreffende laag is geïnterpreteerd als een tertiaire verweringsleem met een Bw-horizont.

In boring is sprake van een Ah-C profiel. De C-horizont bestaat uit een bruinrode sterk siltige klei en is lithologisch geïnterpreteerd als een verweringsleem. De B-horizont ontbreekt hier.

Mv in m +NAP

Figuur 21: Boorprofielen

Figuur 22: Plangebied met boorpunten.

4 Conclusies en aanbevelingen (VS07)

4.1 Conclusies

Op 16 juni 2023 is door ArcheoPro een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd op een terrein gelegen Rott 31 te Vijlen (gemeente Vaals). Aanleiding is de bouw van een schuur als onderdeel van het vakantiecomplex Hoeve Villare.

Het archeologisch onderzoek betrof een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) verkennende fase middels grondboringen met voorafgaande bureaustudie. De centrale vraagstelling van het bureauonderzoek luidt: welke gespecificeerde archeologische verwachting en/of waarde kenmerkt het plangebied? De centrale vraagstelling van het inventariserend veldonderzoek luidt: Kan op basis van de resultaten van het IVO-O verkennende fase de gespecificeerde archeologische verwachting en/of waarde worden bijgesteld?

Uit de resultaten van het bureauonderzoek blijkt dat voor het plangebied als gevolg van de terreinnivellering die in de 20^e eeuw heeft plaatsgevonden een (zeer) lage archeologische verwachting geldt voor nederzettingsresten en/of begravingen vanaf het paleolithicum tot en met de nieuwe tijd alsook voor *off site* fenomenen.

Ten behoeve van het verkennend booronderzoek konden binnen het plangebied twee grondboringen worden verricht. Beide zijn voortijdig gestuit op grof vuursteengrind. Uit het verkennend booronderzoek blijkt dat er binnen het plangebied sprake is van een dunne, geroerde lössleemlaag (Ap-horizont) op een tertiaire verweringslaag. Plaatselijk is in deze tertiaire eenheid een (restant van een) B-horizont aanwezig. De verwachte oorspronkelijke lössbodem ontbreekt volledig.

4.2 Selectie-advies

Op basis van bovenstaande bevindingen dient de (zeer) lage archeologische verwachting te worden gehandhaafd en wordt geadviseerd geen archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren.

In alle gevallen geldt dat indien bij toekomstig graafwerk archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, deze direct gemeld dienen te worden bij de minister of de gemeente Vaals conform de Erfgoedwet 2016, artikel 5.10 & 5.11.

Bijlage 1: Verklarende woordenlijst

Verklarende woordenlijst	
AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische Monumentenkaart
ASB	Archeologische Standaard Boorbeschrijving
Archis	Archeologisch Informatie Systeem
BP	Before Present (present=1950)
GIS	Geografische Informatie Systemen
GPS	Global Positioning System
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
IVO	Inventariserend VeldOnderzoek
KLIC	Kabels en Leidingen Informatie Centrum
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-mv	Onder maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PVA	Plan van Aanpak
PVE	Programma van Eisen
RCE	Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
SBB	Standaard Boor Beschrijvingsmethode
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Bijlage 2: Archeologische tijdschaal

Periode	Datering	
Midden- en Laat Paleolithicum (oude steentijd)	250.000	- 9000
Mesolithicum (midden steentijd)	9000	- 4500
Neolithicum (nieuwe steentijd)	4500	- 2000
Bronstijd	2000	- 800
IJzertijd	800	- 12 v. chr.
Romeinse tijd	12 v chr.	- 500 n. chr.
Vroege middeleeuwen	500	- 1000
Volle middeleeuwen	1000	- 1250
Late middeleeuwen	1250	- 1500
Nieuwe tijd	1500	- heden

Bijlage 3: Literatuur en bronnen

Literatuur

Bakker, H. de en A.W. Edelman-Vlam, 1976. De Nederlandse bodem in kleur

Bakker, H. de en J. Schelling, 1989. Systeem van bodemclassificatie. De hogere niveaus. Wageningen.

Barends, S. et. al. (red), 2005. Het Nederlandse landschap. Een historisch-geografische benadering. Matrijs

Berendsen, H.J.A., 1997. De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie, Assen

Berg, G. M.W. van den, 1996. Fluvial sequences of the Maas. A 10 Ma record of neotectonics and climate change at various time scales. Wageningen

Berkel, G. van & K. Samplonius, 2006. Nederlandse plaatsnamen, herkomst en historie, Utrecht.

Bosch, J.H.A., 2005. Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2. Utrecht. TNO-rapport, NITG 05-043-A.

Bunnik, F.P.M., 1999. Vegetationsgeschichte der Lössböden zwischen Rhein und Maas von der Bronzezeit bis in die frühe Neuzeit.

Deville, T., J. Orbons & R. Paulussen 2010. Rott, Vijlen, Gemeente Vaals. Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O); Bureauonderzoek en karterend booronderzoek. ArcheoPro rapport 9128.

Hillegers, H.P.M., 1993. Heerdgang in Zuidelijk Limburg. Een vorm van extensieve beweiding in verleden, heden en toekomst.

Mulder, E.F.J. de e.a. (red.), 2003. De ondergrond van Nederland. Wolters-Noordhoff, Groningen/Houten

Putten, M.J., M. Tolboom & H.M.M. Geerts, 2010. Gemeente Vaals: een archeologische inventarisatie, verwachtings- en beleidsadvieskaart. BAAC-rapport V-09.0023.

Renes, J., 1988. De geschiedenis van het Zuid-Limburgse cultuurlandschap, Maastricht.

Roggen, R.E.E. & D.M.G. Keijers, 2020. Opheffen ondiepe leidingen DPO tracé GW10 Noorbeek-Lemiers gemeente Vaals, Opgraving, variant archeologische begeleiding. RAAP-rapport 4326.

Wijk, I. van & J. Orbons, 2009. Verleden met toekomst. Archeologische beleidskaart en groevenbeleidskaart voor Valkenburg aan de Geul. Archol rapport 121.

Bronnen

Grote historische Provincie Atlas van Nederland; deel 4 Zuid-Nederland 1838-1857 1:50.000. Topografische dienst Wolters Noordhoff Groningen 1990

Grote historische topografische Provincie Atlas Limburg; 1894-1926 1:25.000. Nieuwland Tilburg 2006

Grote topografische atlas van Nederland 1:50.000 Deel 4 Zuid-Nederland. Topografische dienst. Wolters Noordhoff Groningen 1997

Kadaster Topografische Dienst, Top25Raster, Top10Vector, GBKN kaarten, Emmen 2008

Luchtfoto, <http://maps.google.nl>

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, IKAW 2 (Indicatieve kaart Archeologische Waarden), Amersfoort.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, AMK (Archeologische monumentenkaart), Amersfoort.

Rijkswaterstaat, Servicedesk Data, AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland), Delft.

Stichting voor Bodemkartering, Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Wageningen, 1968.

Stichting voor Bodemkartering: Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000, Staring Centrum, Wageningen, 1989

Stichting voor Bodemkartering, Geologische kaart van Nederland 1:50.000. Wageningen, 1968.

Tranchot en v. Muffling, Kartenaufnahme der Rheinlande 1803-1820

Twaalf provinciën 2007. Atlas van topografische kaarten. Nederland 1955-1965. Uitgeverij twaalf provinciën. Landsmeer.

Digitale bronnen

Ruimtelijke plannen
<http://www.ruimtelijkeplannen.nl>

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed - Archis III
<http://archis.cultureelerfgoed.nl>

Luchtfoto, <http://www.pdok.nl>

Bijlage 4: Overzicht vondstlocaties

Zaak nr:	Coördinaat	Periode	Vondsten	Complexen
2783900100	195360/310840	Nieuwe Tijd	Keramik	Onbekend
2804288100	194030/310350	Neolithicum	Vuursteen	Bewoning
2804296100	194030/310350	IJzertijd	Keramik	Bewoning
2804482100	194820/310210	Mesolithicum	Vuursteen	Bewoning
2804490100	194860/310410	Mesolithicum	Vuursteen	Bewoning
2804499100	194800/310600	Mesolithicum	Vuursteen	Bewoning
2804506100	194670/310640	Neolithicum	Vuursteen	Bewoning
2804514100	194900/311000	Neolithicum	Vuursteen	Onbekend
2886236100	194100/310300	Neolithicum, Bronstijd, IJzertijd	Bouwmateriaal, gebruiksmateriaal, keramik, vuursteen	Bewoning
3052747100	194800/310600	Paleolithicum	Vuursteen	Onbekend
3097995100	194860/310410	Neolithicum	Vuursteen	Onbekend
3098001100	194800/310600	Neolithicum	Vuursteen	Bewoning
4674198100	195121/311333	Romeinse tijd, Middeleeuwen, Nieuwe Tijd	Bouwmateriaal, keramik, metaal	Geen

Bijlage 5: Overzicht archeologische monumenten

AMK nr:	Coördinaat	Periode	Complex
5511	194030.2/310327	Neolithicum	Nederzetting, onbepaald
5518	194792.7/310551.7	Mesolithicum, Neolithicum	Nederzetting, onbepaald, Nederzetting, onbepaald
5519	194817.7/310211.7	Mesolithicum	Nederzetting, onbepaald
16439	194619.4/312181.3	Middeleeuwen, Nieuwe Tijd	Nederzetting, onbepaald

16443	193890.6/311258.3	Middeleeuwen, Nieuwe Tijd	Nederzetting, onbepaald
16444	195333.3/310820.3	Middeleeuwen, Nieuwe Tijd	Nederzetting, onbepaald
16458	194373.1/311003.2	Middeleeuwen, Nieuwe Tijd	Nederzetting, onbepaald
16469	195089.8/311283.6	Middeleeuwen, Nieuwe Tijd	Nederzetting, onbepaald

Bijlage 6: Overzicht archeologische onderzoeksmeldingen

Zaak nr:	Coördinaat	Onderzoek	Periode	Vondsten	Complexen
2222001100	194961.5/313820.5 Oppervlak: 8233.93 ha.	Bureauonderzoek	Onbekend	Geen	Geen
2274775100	194802.7/311182.6 Oppervlak: 0.049368 ha.	Booronderzoek	Onbekend	Geen	Geen
2288983100	194632.4/311756.7 Oppervlak: 0.046571 ha.	Booronderzoek	Onbekend	Geen	Geen
2288991100	194768.8/311625.5 Oppervlak: 0.03003 ha.	Booronderzoek	Onbekend	Geen	Geen
2289006100	194955.7/311560.9 Oppervlak: 0.016995 ha.	Booronderzoek	Onbekend	Geen	Geen
4613399100	196551.1/311970.5 Oppervlak: 0.370095 ha.	Bureauonderzoek	Onbekend	Geen	Geen
4662469100	195126.1/311331.6 Oppervlak: 0.277411 ha.	Booronderzoek	Onbekend	Geen	Geen

4673022100	195615.4/310900.6 Oppervlak: 0.047569 ha.	Bureauonderzoek	Onbekend	Geen	Geen
4674198100	196366.3/311772.9 Oppervlak: 1.00751 ha.	Begeleiding	IJzertijd, romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, onbekend	Bouwmateriaal, keramiek, metaal	Bewoning
4776858100	190045.6/365149.1 Oppervlak: 100000 ha.	Onbekend	Onbekend	Geen	Geen

Bijlage 7: Boorbeschrijving

Algemene boorgegevens	
Soort boring	BAR
Projectnummer	23-115
Projectnaam	Rott 31, Vijlen
Deelgebied	Nvt
Organisatie	ArcheoPro
Archis meldingsnummer	5433678100
Coördinaatsysteem	RD2000
Coördinaatsysteemdatum	ETRS89
Locatiebepaling	Meetlint
Referentievlak	NAP
Bepaling maaiveldhoogte	AHN
Boormethode	Edelman
Boordiameter	7 cm
Opdrachtgever	Aelmans ROM

Posities van boringen			
Boornummer	X_RD	Y_RD	mv m +NAP
1	194625.2	311125.6	169,68
2	194614.5	311125.5	167,95

Boorbeschrijving volgens ASB 5.2																			
Boor Nr.	LDO	Lithologie						Kleur				Overige kenmerken							AIS/OPM
		GD	BK	BS	BZ	BG	BH	HK	TK	IK	VLK	LG	CO	SST	NVS	BHN	BI	GI	
1	25	L			3	1	2	GR	BR	DO		BSE				Ap			KAL
	50	K		3				RO	BR							Bw			verweringsleem, gestuit op grof vuursteengrind
2	20	L			3		1	GR	BR							Ah			
	40	K		4				BR	RO							C			verweringsleem, gestuit op grof vuursteengrind

Betekenis van de afkortingen:

LDO– Onderzijde boortraject in cm -mv

Lithologie:

GD – Onverharde sedimenten: G = grind, K = klei, L = leem, V = veen, Z = zand,

P = puin

Korrelgrootte: uf = uiterst fijn, zf = zeer fijn, mf = matig fijn, mg = matig grof, zg = zeer grof, ug = uiterst grof

Bijmengsels: BK = bijmengsel klei, BS = bijmengsel silt, BZ = bijmengsel zand, BG= bijmengsel grind, BH = bijmengsel humus. Betekenis toegevoegde cijfers: 1 = zwak,

2 = matig, 3 = sterk en 4 = uiterst.

Kleur:

HK = hoofdkleur, BL = blauw, BR = bruin, GE = geel, GN = groen, GR = grijs, OL = olijf, OR =oranje,

PA = paars, RO = rood, RZ = roze, WI = wit, ZW = zwart.

TK = Tweede kleur (kleurafkortingen als boven).

IK = Intensiteit kleur: LI = licht en DO = donker

VLK = Vlekken (V): 2e en 3e letter is kleurafkorting als boven, 1 = weinig, 2 = matig, 3= veel

Overige kenmerken:

SO = Sortering: 1 = slecht, 2 = matig, 3 = goed, 4 = zeer goed

CO = Consistentie (C): ZSL-zeer slap, SLA-slap, MSL-matig slap, MST-matig stevig, STV-stevig

PLH = plantenresten (PL): PL0 = geen, PL1 = spoor, PL2 = weinig, PL3 = veel

NVS = nieuwvormingen: MNC = mangaanconcreties, ROV = roestvlekken, FEC = ijzerconcreties, FFV = fosfaatvlekken

TL = trends in de laag; FUA = naar boven toe fijner, TOH = aan de top humeus, TOK = top kleiig

SST = Sedimentaire structuren; STKL = kleilagen, STLL = leemlagen, FLA = fijn gelaagd

LG = laaggrens; BSE = basis scherp, BGE = basis geleidelijk, BDI = basis diffuus

BHN = Bodemhorizont; BHA = A-horizont, BHAA = esdek, BHB = B-horizont, BHBs = B-horizont met sesquioxiden, BHBt = B-horizont met lutuminspoeling, BHC = C-horizont, BHCg = C-horizont met gleykenmerken, BHCr = gereduceerde C-horizont

BI = Bodemkundige interpretaties; BOV = bouwvoor, XX = recent verstoord, XM = verveend, VEG = veengrond, OPG = opgebracht, SLO = slootvulling, PD = plaggendek, AD = antropogeen dek, MPG = moderpodzol, BO = begraven oud oppervlak, CL = cultuurlaag, GI =

Geologische interpretaties; LSS = löss, COL = colluvium, ALL = alluvium, DEZ = dekzand, RIV = rivierafzettingen, FPG = fluvioperiglaciaal

AIS = Archeologische indicatoren; BST = baksteen, SKO = steenkool, HKF = houtskool fijn verdeeld, AWF = aardewerkfragmenten, PUI = puin, SIN = sintels, ASF = asfaltbeton, MXX = metaal, SVU = vuursteenfragmenten, GLS = glas, SLA = slakken/sintels, VKL = verbrande klei/leem, SXX = Natuursteen, PLC = plastic, OXBO = onverbrand bot